

MINUTA

Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel

11-12 mai 2017

Curtea de Apel București

În perioada 11-12 mai 2017, la sediul Curții de Apel București, a avut loc *Întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale curților de apel*, în care au fost dezbătute probleme de drept ce au generat practică neunitară în materie civilă.

Dezbaterile au fost moderate de către doamna Delia Narcisa THEOHARI, judecător la Tribunalul București, și de către domnul Ioan Stelian VIDU, judecător la Tribunalul Timiș, formatori cu nomă întreagă ai Institutului Național al Magistraturii în cadrul catedrei de drept civil și drept procesual civil.

Curțile de apel au fost reprezentate, în principal, de președinții secțiilor civile sau de judecători din cadrul aceluiași secții.

Din partea Consiliului Superior al Magistraturii a participat doamna judecător Evelina OPRINA, iar din partea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Biroul de recursuri civile în interesul legii a participat doamna procuror Diana BERLIC.

În cuvântul adresat participanților, doamna judecător Evelina Oprina a menționat preocuparea și disponibilitatea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii de a se implica în prevenirea practicii judiciare neunitare, inclusiv prin identificarea unui mecanism similar recursului în interesul legii și sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, mecanism care să asigure unificarea practicii la nivelul curților de apel.

PROBLEMELE DE DREPT SUPUSE DEZBATERII¹

I. Aspecte de practică neunitară în materia dreptului procesual civil

A. Taxa judiciară de timbru

1. **Titlul problemei de drept: Dovada plății on-line a taxelor judiciare de timbru²**

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 40 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013; art. 1504 alin. (1) C. civ.; art. 3.3.2.3. din Normele metodologice privind Sistemul național electronic de plată online a taxelor și impozitelor utilizând cardul bancar, aprobate prin Ordinul nr. 95/2011 al ministrului comunicațiilor și societății informaționale

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru; dovada plății on-line

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 40 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, *taxele judiciare de timbru se plătesc de debitorul taxei în numerar, prin virament sau în sistem on-line, într-un cont distinct de venituri al bugetului local "Taxe judiciare de timbru și alte taxe de timbru", al unității administrativ teritoriale în care persoana fizică are domiciliul sau reședința ori, după caz, în care persoana juridică are sediul social; costurile operațiunilor de transfer al sumelor datorate ca taxă judiciară de timbru sunt în sarcina debitorului taxei.*

În conformitate cu art. 1504 alin. (1) C. civ., *dacă plata se face prin virament bancar, ordinul de plată semnat de debitor și vizat de instituția de credit plătitoare prezumă efectuarea plății, până la proba contrară.* Alin. (2) prevede că *debitorul are oricând dreptul să solicite instituției de credit a creditorului o confirmare, în scris, a efectuării plății prin virament; această confirmare face dovada plății.*

Dovada achitării taxelor judiciare de timbru în sistem on-line se face prin *extrasul de cont* trimis prin e-mail de instituția de credit plătitoare.

De asemenea, în ipoteza plății taxei judiciare de timbru prin intermediul www.ghiseul.ro, potrivit art. 3.3.2.3. din Normele metodologice privind Sistemul național electronic de plată online a taxelor și impozitelor utilizând cardul bancar, aprobate prin Ordinul nr. 95/2011 al ministrului comunicațiilor și societății informaționale, după efectuarea tranzacției, SNEP va emite contribuabilului o *dovadă de plată*, la adresa de e-mail solicitată contribuabilului pentru efectuarea plății, aceasta făcând dovada achitării taxei judiciare de timbru.

În ambele situații, atât extrasul de cont, cât și dovada plății fac dovadă până la proba contrară, prin raportare la art. 1504 alin. (1) C. civ., care se aplică în mod corespunzător.

Este de menționat faptul că este necesar ca, la rubrica "referințe" sau, după caz "explicații", contribuabilul să insereze date de natură a identifica dosarul în legătură cu care a fost achitată taxa judiciară de timbru respectivă, tocmai pentru a evita riscul folosirii aceleiași dovezi de plată și într-un alt dosar.

A pretinde efectuarea dovezii plății numai printr-un ordin de plată semnat de debitor și vizat de instituția de credit plătitoare anulează avantajele plății on-line, permise expres de legislația taxelor judiciare de timbru.

În unanimitate, participanții au agreeat că:

¹ Prezenta minută este redactată în formatul impus de prevederile Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/19.03.2015.

² Curtea de Apel Suceava

- în sistem on-line, dovada plății taxei de timbru se poate face cu extrasul de cont emis de instituția de credit plătitoare și trimis prin e-mail sau, după caz, cu dovada transmisă prin e-mail, în ipoteza în care taxa a fost achitată prin intermediul portalului www.ghiseul.ro;

- în situația în care există suspiciuni rezonabile că taxa judiciară de timbru pentru care a fost prezentată dovada achitării nu vizează dosarul în care a fost depusă, aspect care urmează a fi apreciat de la caz la caz de către instanță, aceasta va pune în vedere părții fie să achite taxa de timbru pentru dosarul respectiv, completând rubrica "explicații/referințe" cu numărul de dosar, fie să ateste, pe propria răspundere, sub semnătură înscrisă pe dovada de plată, faptul că taxa judiciară respectivă a fost achitată și folosită exclusiv pentru dosarul respectiv.

2. Titlul problemei de drept:

Aplicarea în timp a O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru sub aspectul dispozițiilor procedurale (cerere de acordare a facilităților pentru plata taxei judiciare de timbru, cerere de reexaminare etc.)³

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cerere de ajutor public judiciar; cerere de reexaminare ajutor public judiciar

Acte normative incidente: art. 55, art. 58 lit. a) din O.U.G. nr. 80/2013; art. 24, art. 25 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru; aplicare în timp a legii

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu dispozițiile art. 55 din O.U.G. nr. 80/2013, pentru cererile și acțiunile introduse până la intrarea în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, timbrul judiciar se aplică, respectiv taxele judiciare de timbru se stabilesc și se plătesc în cuantumul prevăzut de legea în vigoare la data introducerii lor.

Potrivit art. 58 lit. a) din același act normativ, la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență se abrogă Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 173 din 29 iulie 1997, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 24 C. proc. civ. prevede că dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare.

De asemenea, art. 25 alin. (1) C. proc. civ. specifică faptul că procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche rămân supuse acestei legi.

O.U.G. nr. 80/2013 a intrat în vigoare în data de 28 iunie 2013, după noul Cod de procedură civilă (15 februarie 2013), O.U.G. nr. 80/2013 conținând dispoziții procedurale speciale în cuprinsul său, cum sunt, spre exemplu, cele referitoare la procedura de soluționare a cererii de acordare a facilităților pentru plata taxei judiciare de timbru sau a cererii de reexaminare a modului de stabilire a taxei judiciare de timbru.

În consecință, dat fiind faptul că acest act normativ cuprinde inclusiv norme de procedură, precum și că a intrat în vigoare ulterior Codului de procedură civilă, devin incidente dispozițiile art. 24 și 25 alin. (1) C. proc. civ., motiv pentru care normele procedurale se vor aplica numai proceselor începute după data intrării ordonanței în vigoare.

Art. 55 din O.U.G. nr. 80/2013 se referă la cuantumul taxelor judiciare de timbru și nu poate constitui temei pentru a aprecia că și normele procedurale cuprinse în acest act normativ se aplică numai proceselor începute după data intrării acesteia în vigoare, temeiul

³ Curtea de Apel Suceava

juridic pentru a fundamenta o astfel de soluție legală fiind reprezentat însă de art. 24 și 25 alin. (1) C. proc. civ.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

În opinie minoritară, s-a apreciat că dispozițiile O.U.G. 80/2013 care vizează soluționarea cererilor menționate sunt dispoziții de natură fiscală, fiind de imediată aplicare.

**3. Titlul problemei de drept:
Taxa judiciară de timbru datorată în cazul contestațiilor la titlu⁴**

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 712 alin. (2) C. proc. civ.; art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: taxă judiciară de timbru; contestație la titlu

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 712 alin. (2) C. proc. civ., *dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută la art. 443 C. proc. civ. (n.n - lămurirea hotărârilor judecătorești), se poate face contestație și în cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu.*

În conformitate cu art. 10 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, *în cazul contestației la executarea silită, taxa se calculează la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau la valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite; taxa aferentă acestei contestații nu poate depăși suma de 1.000 lei, indiferent de valoarea contestată; în cazul în care obiectul executării silite nu este evaluabil în bani, contestația la executare se taxează cu 100 lei.*

Art. 27 din același act normativ prevede că *orice alte acțiuni sau cereri neevaluabile în bani, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se taxează cu 20 lei.*

Obiectul contestației în discuție privește lămurirea titlului executoriu, nefiind contestate bunurile sau debitul urmărit, obiectul executării silite ca atare. Prin urmare art. 10 din ordonanță nu este aplicabil, taxa aferentă unei contestații la titlu neputând fi determinată prin raportare la niciuna dintre ipotezele descrise de text.

Apreciem că, în măsura în care contestația la titlu nu este evaluabilă în bani, aceasta se timbrează potrivit art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, iar dacă este evaluabilă în bani potrivit art. 3 din același act normativ.

În unanimitate, participanții au apreciat că în ceea ce privește contestațiile privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu reglementate de dispozițiile art. 714 alin. (3) teza a II-a C. proc. civ. sunt aplicabile dispozițiile art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, acestea urmând a fi timbrate cu taxă judiciară de timbru fixă în cuantum de 20 lei. În motivarea soluției, s-a reținut, în esență, că obiectul contestației la titlu este reprezentat de titlul executoriu, obiect neevaluabil în bani și distinct de cel al contestației la executare propriu-zise care vizează executarea silită în sine.

B. Ajutorul public judiciar

1. Titlul problemei de drept:

⁴ Curtea de Apel Cluj

Natura juridică a termenului de 5 zile, prevăzut de art. 33 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 pentru formularea cererii de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru. Raportul acestuia cu dispozițiile art. 12 alin. (1) din O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, care prevăd că ajutorul public judiciar se acordă oricând în cursul judecătii⁵

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cerere de ajutor public judiciar

Acte normative incidente: art. 33 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013; art. 12 alin. (1) din O.U.G. nr. 51/2008

Cuvinte cheie: cerere de ajutor public judiciar, cerere de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, termen de formulare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 33 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, *dacă cererea de chemare în judecată este netimbrată sau insuficient timbrată, reclamantului i se pune în vedere, în condițiile art. 200 alin. (2) teza I C. proc. civ. [în ultima formă republicată, art. 200 alin. (3) teza I C. proc. civ. – n.n.], obligația de a timbra cererea în quantum stabilit de instanță și de a transmite instanței dovada achitării taxei judiciare de timbru, în termen de cel mult 10 zile de la primirea comunicării instanței; prin aceeași comunicare instanța îi pune în vedere reclamantului posibilitatea de a formula, în condițiile legii, cerere de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, în termen de 5 zile de la primirea comunicării.*

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) din O.U.G. nr. 51/2008, *ajutorul public judiciar se acordă oricând în cursul judecătii, de la data formulării cererii de către persoana interesată, și se menține pe tot parcursul etapei procesuale în care a fost solicitat.*

Din întreaga reglementare a primul text legal rezultă cu prisosință faptul că aplicarea lui este corelată cu procedura verificării și regularizării cererii, motiv pentru care numai în ipoteza unui proces început sub imperiul noului Cod de procedură civilă și numai în legătură cu timbrarea unei cereri introductive de instanță, dat fiind faptul că doar aceasta este supusă procedurii prevăzute de art. 200 C. proc. civ., va fi aplicabil termenul de 5 zile de formulare a cererii de ajutor public judiciar, pentru restul cazurilor fiind aplicabil art. 12 alin. (1) din O.U.G. nr. 51/2008. Termenul de 5 zile a fost instituit de O.U.G. nr. 80/2013 în contextul în care se impunea ca acesta să aibă o durată redusă în raport de cel de 10 zile prevăzut pentru regularizarea cererii introductive.

În ipoteza în discuție, dacă cererea de ajutor public judiciar a fost formulată cu nerespectarea termenului procedural de 5 zile, aceasta se va anula ca tardiv formulată, prin raportare la art. 185 alin. (1) teza a II-a C. proc. civ., excepția tardivității putând fi invocată din oficiu, din moment ce procedura de soluționare a ajutorului public judiciar este necontencioasă.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM.

A fost exprimată și opinia minoritară conform căreia termenul de 5 zile prevăzut de art. 33 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 se referă exclusiv la cererea de acordare a facilităților la plata taxelor judiciare de timbru privind ca atare exclusiv persoana juridică, persoana fizică putând formula cererea de ajutor public judiciar până la împlinirea termenului de 10 zile pentru regularizarea cererii introductive.

2. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a cererilor privind ajutorul public judiciar în cazul unei coparticipări facultative sau obligatorii, atunci când prin rezoluție s-a fixat o taxă de timbru ce urmează a fi achitată în solidar de către coparticipanți, iar numai unul

⁵ Curtea de Apel Oradea

(sau numai unii dintre aceștia) formulează cererea de acordare a beneficiului ajutorului public (numai această persoană/aceste persoane încadrându-se în dispozițiile legale)⁶

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cerere de ajutor public judiciar

Acte normative incidente: art. 35 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: ajutor public judiciar, coparticipare procesuală

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 35 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, în cazul cererilor sau al acțiunilor introduse în comun de mai multe persoane, dacă obiectul procesului este un drept ori o obligație comună sau dacă drepturile ori obligațiile lor au aceeași cauză sau dacă între ele există o strânsă legătură, taxa judiciară de timbru se datorează în solidar.

Caracterul strict personal al dreptului de ajutor public judiciar este relevant și în ipoteza coparticipării procesuale, dacă numai unul dintre reclamanți este îndreptățit la acordarea ajutorului public judiciar sub forma scutirii de la plata taxei judiciare de timbru.

Într-o asemenea ipoteză, efectul admiterii cererii de ajutor public judiciar sub forma scutirii de plata taxei judiciare de timbru în persoana unuia dintre reclamanți nu se produce și asupra celorlalți coparticipanți, ci, dimpotrivă, acestora le va reveni obligația achitării integrale a taxei judiciare de timbru datorate.

Prin urmare, toți reclamanții trebuie să întrunească condițiile de acordare a ajutorului public judiciar și, desigur, să investească instanța cu o asemenea cerere, pentru a conduce la soluția exonerării lor de executarea obligației solidare de achitare a taxelor judiciare de timbru.

Dacă reclamanții cărora le-ar reveni obligația de plată a taxei judiciare de timbru și în privința cărora nu sunt îndeplinite condițiile acordării ajutorului public judiciar nu achită taxa respectivă, cererea de chemare în judecată se va anula în parte.

1. În majoritate, participanții au agreeat soluția expusă în opinia INM, apreciind că exonerarea de la plata taxei de timbru vizează numai coparticipantul îndreptățit la acordarea ajutorului public judiciar și care a investit instanța cu o atare cerere.

Efectele admiterii cererii de ajutor public judiciar nu se extind și asupra coparticipanților care nu au formulat o astfel de cerere sau care, deși au formulat-o, nu îndeplinesc condițiile de acordare a ajutorului public judiciar, oricare dintre aceștia putând fi ținut, ca efect al solidarității, la plata integrală a taxei judiciare de timbru stabilite de instanță.

Neplata taxei judiciare de timbru de către coparticipanții care nu beneficiază de ajutor public judiciar atrage anularea parțială a cererii în ceea ce-i privește.

În ipotezele de coparticipare procesuală obligatorie, atragerea în proces a coparticipanților cu privire la care a operat anularea cererii de chemare în judecată pentru neplata taxei judiciare de timbru se va realiza în temeiul dispozițiilor art. 78 C. proc. civ.

2. În majoritate s-a decis ca, în situația în care apelul este promovat de două sau mai multe persoane, iar numai una dintre acestea formulează cerere de ajutor public judiciar în privința taxei judiciare de timbru aferente cererii de apel, cerere ce este admisă, în sarcina celorlalți apelanți rămâne obligația achitării taxei judiciare de timbru. Dacă acești din urmă apelanți nu achită taxa judiciară de timbru, instanța de apel va admite, prin încheiere, excepția netimbării apelului promovat de către aceștia, iar, prin decizia finală prin care va soluționa fondul apelului, le va anula apelul.

⁶ Curtea de Apel Iași

În schimb, instanța de apel va soluționa apelul promovat de apelantul a cărui cerere de ajutor public judiciar a fost admisă.

De asemenea, după admiterea, prin încheiere, a excepției netimbrării apelului promovat de apelanții ce nu întrunesc condițiile acordării ajutorului public judiciar și nu au înțeles să achite taxa judiciară de timbru, și până la momentul soluționării apelului formulat de cel căruia i s-a admis cererea de ajutor public judiciar, prin decizie, primii coparticipanți vor continua a fi citați în calitate de apelanți, prin raportare la art. 60 alin. (2) C. proc. civ.

În opinie minoritară, având în vedere caracterul solidar al obligației de plată a taxei de timbru, s-a apreciat că cererea de ajutor public judiciar nu poate fi admisă doar în privința unuia dintre coparticipanți, dacă cerințele acordării ajutorului public judiciar nu sunt îndeplinite în persoana tuturor coparticipanților, ipoteză în care se impune respingerea cererii de ajutor public judiciar ca neîntemeiată.

C. Competența

1. Titlul problemei de drept:

Competența tribunalelor/secțiilor specializate de soluționare a apelurilor formulate împotriva hotărârilor de primă instanță pronunțate de judecătorii în litigiile având ca obiect contestații la executare⁷

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare; apel

Acte normative incidente: Decizia ÎCCJ nr. 18/2016; art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011

Cuvinte cheie: competență specializată în apel; contestație la executare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Prin Decizia nr. 18/2016, pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii s-a statuat în sensul că: „*Competența materială procesuală a tribunalelor/secțiilor specializate se determină în funcție de obiectul sau natura litigiilor de genul celor avute în vedere cu titlu exemplificativ de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările și completările ulterioare*”.

Potrivit art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, *prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea colegiului de conducere al instanței, în raport cu numărul cauzelor, se pot înființa, în cadrul secțiilor civile, complete specializate pentru soluționarea anumitor categorii de litigii, în considerarea obiectului sau naturii acestora, precum: a) cererile în materie de insolvență, concordat preventiv și mandat ad hoc; b) cererile în materia societăților comerciale și a altor societăți, cu sau fără personalitate juridică, precum și în materia registrului comerțului; c) cererile care privesc restrângerea, împiedicarea ori denaturarea concurenței; d) cererile privind titlurile de valoare și alte instrumente financiare.*

În raport de cele statuate prin Decizia nr. 18/2016, nu excludem posibilitatea ca și apelurile formulate împotriva hotărârilor pronunțate în contestații la executare propriu-zise să revină în competența de soluționare a tribunalelor specializate/secțiilor specializate, în situații precum:

- atunci când se invocă apărări de fond împotriva titlului executoriu, atât timp cât prin obiectul său cererea se circumscrie litigiilor expres prevăzute de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 sau celor de genul acestora;

⁷ Curtea de Apel Cluj, Tribunalul Specializat Cluj

- dacă este atacată însăși încheierea de încuviințare a executării silite pentru motive ce țin de aspecte formale ale titlului executoriu, emis în cadrul uneia din materiile expres prevăzute în art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 sau de genul acestora.

Cu majoritate, participanții la întâlnire au agreeat soluția expusă în punctul de vedere al INM, apreciind însă că, în plus față de cele două ipoteze expuse în opinia INM, competența tribunalelor specializate/secțiilor specializate din cadrul tribunalelor va fi atrasă ori de câte ori titlul executoriu (e.g., un cec, un contract de credit) a fost emis într-una din materiile prevăzute de dispozițiile art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011.

2. Titlul problemei de drept:

Competența de soluționare de către tribunalele/secțiile specializate în apel sau în primă instanță a cererilor având ca obiect anularea clauzelor abuzive din contractele de credit⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cereri

Obiect ECRIS: nulitate act juridic

Acte normative incidente: art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011

Cuvinte cheie: clauze abuzive; contracte de credit; competență specializată

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cu titlu preliminar, menționăm că litigiul este unul între un profesionist și un consumator.

Cu toate acestea, acest aspect nu este suficient pentru a determina competența instanței specializate (tribunalul specializat/secția specializată), după cum rezultă din Decizia nr. 18/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, în cadrul unui recurs în interesul legii, potrivit căreia *competența materială procesuală a tribunalelor/secțiilor specializate se determină în funcție de obiectul sau natura litigiilor de genul celor avute în vedere cu titlu exemplificativ de art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, cu modificările și completările ulterioare.*

Potrivit art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, *prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea colegiului de conducere al instanței, în raport cu numărul cauzelor, se pot înființa, în cadrul secțiilor civile, complete specializate pentru soluționarea anumitor categorii de litigii, în considerarea obiectului sau naturii acestora, precum: a) cererile în materie de insolvență, concordat preventiv și mandat ad hoc; b) cererile în materia societăților comerciale și a altor societăți, cu sau fără personalitate juridică, precum și în materia registrului comerțului; c) cererile care privesc restrângerea, împiedicarea ori denaturarea concurenței; d) cererile privind titlurile de valoare și alte instrumente financiare.*

Din analiza art. 226 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 rezultă că cererile având ca obiect anularea clauzelor abuzive nu pot fi circumscrise niciunui dintre litigiile prevăzute cu titlu exemplificativ de acest text legal, deși prezintă o strânsă legătură cu activitatea economică a întreprinderii.

Cu toate acestea, considerăm că cererile ce au ca obiect anularea clauzelor abuzive din contractele de credit ar trebui să rămână în competența instanțelor/secțiilor specializate, prin aplicarea pe cale de analogie a raționamentului Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 24/2015, pronunțată în soluționarea unui recurs în interesul legii, în care se arată că (par. 55): *„În consecință, având în vedere că obiectul litigiului este reprezentat, în principal, de analiza caracterului abuziv al clauzelor unui contract guvernat de norme de*

⁸ Curtea de Apel Târgu-Mureș

drept privat, competența revine secției civile/completelor specializate în materie civilă (litigii cu profesioniști) din cadrul tribunalului".

Este adevărat că instanța supremă indică în concret motivele pentru care competența revine instanței specializate/secției specializate, iar nu celei „pur civile”, dar decizia este obligatorie. Aplicând principiul *a fortiori*, dacă litigiile în care sunt implicate ANPC/alte organe ale administrației publice și băncile comerciale/profesioniștii, atunci când instanța de judecată este sesizată de ANPC/alte organe ale administrației publice, se soluționează de către secțiile civile/completele specializate în materie civilă (litigii cu profesioniști) din cadrul tribunalului, cu atât mai mult litigiile în care instanța este sesizată de către consumator se impune să fie judecate de aceleași instanțe/secții specializate.

Menționăm, în final, că cele stabilite prin Decizia nr. 24/2015 nu își pierd valabilitatea după pronunțarea Deciziei nr. 18/2016.

Motivarea instanței supreme are în vedere natura și obiectul litigiului dedus spre judecată, iar nu calitatea părților de a fi profesioniști, astfel că nu se impune reconsiderarea celor statuate prin Decizia nr. 24/2015 din perspectiva celor reținute de către Înalta Curte de Casație și Justiție în cuprinsul celei din urmă decizii pronunțate.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

3. Titlul problemei de drept:

Competența materială în cazul cererilor având ca obiect înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență cu măsura de protecție alternativă – tutelă⁹

Materia: drept civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: instituire tutelă

Acte normative incidente: art. 133 din Legea nr. 272/2004

Cuvinte cheie: competență materială; tutelă; plasament în regim de urgență

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Apreciem că cererea privind înlocuirea măsurii plasamentului în regim de urgență cu măsura de protecție alternativă - tutela este de competența de soluționare în primă instanță a tribunalului.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 133 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, *competența soluționării cauzelor privind instituirea măsurilor de protecție specială a copiilor lipsiți de ocrotire părintească, măsuri cărora se circumscrie și plasamentul în regim de urgență, aparține tribunalului de la domiciliul copilului.*

Or, înlocuirea măsurii plasamentului cu tutela implică încetarea acestei măsuri, competența tribunalului, determinată potrivit legii speciale, justificându-se și în cazul în care se solicită instituirea tutelei. Pentru a admite o asemenea cerere, instanța trebuie să analizeze situația copilului cu privire la care s-a instituit plasamentul în regim de urgență, astfel încât nu ar trebui acceptată competența unei alte instanțe decât aceea care a instituit măsura menționată.

Este adevărat că, potrivit art. 118 C. civ., competența numirii tutorelui aparține instanței de tutelă, adică judecătorei, conform art. 94 pct. 1 lit. a) C. proc. civ., însă, în ipoteza examinată, numirea tutorelui se face cu privire la un copil a cărui situație specifică, sub aspectul regimului de protecție, a fost stabilită de tribunal, fiind dificil de acceptat că încetarea acestui regim ar reveni, spre competență soluționare, unei alte instanțe.

Cu titlu de argument subsidiar, dacă s-ar considera că acțiunea are două capete de cerere, adică încetarea măsurii plasamentului și instituirea tutelei minorului, competența ar

⁹ Curtea de Apel Constanța

aparține tot tribunalului ca instanță de grad mai înalt, fiind aplicabile dispozițiile art. 99 alin. (2) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții au agreat soluția expusă în opinia INM.

4. Titlul problemei de drept:

Timbrarea și competența de soluționare a cererilor care au ca obiect obligarea la demolarea construcțiilor edificate fără autorizație de construire¹⁰

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 32 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 50/1991; art. 94 pct. (1) lit. h) C. proc. civ.; art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: obligație de a face; construcții edificate fără autorizație de construire; timbraj; competență materială

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cererile având ca obiect obligarea pârâtului la demolarea construcțiilor edificate fără autorizație de construire își au izvorul în art. 32 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 50/1991, conform căruia *în măsura în care persoanele sancționate contravențional au oprit executarea lucrărilor, dar nu s-au conformat în termen celor dispuse prin procesul-verbal de constatare a contravenției, întocmit potrivit art. 28 alin. (1), organul care a aplicat sancțiunea va sesiza instanțele judecătorești pentru a dispune, după caz: a) încadrarea lucrărilor în prevederile autorizației; b) desființarea construcțiilor realizate nelegal.*

În cazul acestor cereri raportul juridic dedus judecății are la bază săvârșirea unei contravenții, iar reclamantul, respectiv organul care a aplicat sancțiunea contravențională, acționează în temeiul legii, ca autoritate publică, scopul principal fiind ca instanța să asigure conformarea contravenientului la cele stabilite prin procesul-verbal de constatare a contravenției.

Este neîndoielnic că prin demersul său reclamantul nu tinde la obținerea pentru sine a unui folos patrimonial, ce ar putea fi raportat la valoarea clădirii, din moment ce nu urmărește în vreun fel apropierea ei, sau la costurile cu demolarea construcției (și care, altminteri, sunt ulterioare raportului juridic supus judecății, determinarea lor în prezent fiind dificilă, dacă nu chiar imposibil de realizat în condițiile probatorului sumar îngăduit instanței în această fază incipientă a procesului civil).

Toate aceste ne determină să considerăm că cererile de obligare a pârâtului contravenient la demolarea construcțiilor edificate fără autorizație de construire privesc obligații de a face, neevaluabile în bani, ce impun stabilirea competenței instanței conform art. 94 pct. (1) lit. h) C. proc. civ., iar a taxei judiciare de timbru prin raportare la art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013.

În unanimitate, participanții au agreat soluția expusă în opinia INM.

5. Titlul problemei de drept:

Competența de soluționare a cererii de reexaminare a amenzii judiciare aplicate în cauzele aflate sub incidența vechiului Cod de procedură civilă¹¹

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cerere de reexaminare amendă judiciară

Acte normative incidente: art. 108⁵ alin. (1) și (3) C. proc. civ.

¹⁰ Curtea de Apel Cluj

¹¹ Curtea de Apel Suceava

Cuvinte cheie: competență materială; reexaminare amendă judiciară

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 108⁵ alin. (1) și (3) C. proc. civ., *împotriva încheierii prin care s-a stabilit amenda judiciară cel obligat la amendă sau despăgubire va putea face numai cerere de reexaminare, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acestora, iar cererea se soluționează prin încheiere irevocabilă, dată în camera de consiliu, de către instanța de judecată ori de președintele instanței de executare care a aplicat amenda sau despăgubirea.*

Hotărârile Plenului C.S.M. nr. 143/1.03.2012 și nr. 1149/22.11.2013, precum și art. 97 alin. (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești nu reglementează situația analizată, ci doar aspecte referitoare la stabilirea unei metode unitare de înregistrare a cererilor în programul informatic ECRIS. Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești sau hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii nu au puterea de a modifica dispozițiile Codului de procedură civilă, având doar rolul de a stabili reguli administrative pentru aplicarea acestuia.

Referitor la Deciziile Curții Constituționale¹² invocate în cuprinsul materialului comunicat de către promotorul temei discutate, acestea privesc respingerea ca neîntemeiate a excepțiilor de neconstituționalitate privind art. 108⁵ alin. (3) din vechiul Cod de procedură civilă.

În considerentele acestor decizii, Curtea a reținut în mod repetat faptul că, deși împotriva încheierii de stabilire a amenzii sau despăgubirii se poate formula numai cerere de reexaminare, aceasta soluționându-se de către instanța de judecată ori de președintele instanței de executare care a aplicat amenda sau despăgubirea, acest aspect nu este de natură a constitui o încălcare a vreunei prevederi constituționale, întrucât instanța nu soluționează fondul litigiului. Curtea a mai statuat că există în acest caz doar posibilitatea de a se reveni asupra amenzii sau despăgubirii, în scopul de a ușura situația persoanei obligate la plata acestora, reexaminarea apărând ca o cale specifică de retractare. Pe această cale, nu se realizează un control pe fond propriu-zis, iar faptul că aceeași instanță care a pronunțat hotărârea judecă și cererea de reexaminare nu este de natură să influențeze aprecierea judecătorilor, întrucât aspectele analizate pe calea reexaminării sunt diferite de cele examinate în fond.

În același sens, Curtea a mai statuat că legiuitorul, prin reglementarea art. 108⁵ din Codul de procedură civilă a dorit instituirea unei căi de atac particulare, care se califică ca fiind o cale specifică de retractare. Întrucât aplicarea amenzii constituie un incident procedural, ea va fi aplicată de către judecătorii investiți cu acțiunea principală. Cenzurarea încheierii de stabilire a amenzii de către instanța care a dispus sancțiunea este firească, deoarece aplicarea amenzii nu implică o judecată de fond.

În concluzie, competența de soluționare a cererii de reexaminare a amenzii judiciare, aplicată în cauzele aflate sub incidența vechiului Cod de procedură civilă, aparține completului de judecată care a aplicat amenda, în temeiul art. 108⁵ alin. (3) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții au agreeat soluția expusă în opinia INM.

6. Titlul problemei de drept:

Competența specializată de soluționare a cererilor având ca obiect „aplicare amendă”, formulate de executorii judecătorești în temeiul dispozițiilor art. 627 alin. (3) raportat la art. 188 alin. (2) C. proc. civ., pentru nerespectarea dispozițiilor privind desfășurarea normală a executării silite¹³

¹² Decizia nr. 1419/20.10.2011, Decizia nr. 318/18.06.2013, Decizia nr. 348/24.09.2013, Decizia nr. 99/27.01.2014.

¹³ Curtea de Apel Suceava

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: aplicare amendă

Acte normative incidente: art. 188 alin. (2), art. 627 alin. (3) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competență materială; amendă judiciară

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 627 alin. (3) C. proc. civ., *refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare, precum și darea cu rea-credință de informații incomplete atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum și aplicarea sancțiunii prevăzute la art. 188 alin. (2).*

În conformitate cu art. 188 alin. (2) C. proc. civ., *nerespectarea de către orice persoană a dispozițiilor privind desfășurarea normală a executării silite se sancționează de către președintele instanței de executare, la cererea executorului, cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei.*

Cererea în discuție de soluționează de către președintele instanței de executare, astfel cum în mod expres specifică textul legal.

Faptul că art. 188 alin. (2) C. proc. civ. prevede sintagma "președintele instanței de executare" este pentru a menționa și competența materială și teritorială a instanței în drept să soluționeze cererea respectivă.

Potrivit art. 12 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, *ori de câte ori legea specială prevede că cererea de suspendare a executării silite se soluționează de către președintele instanței, de la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, judecarea acestei cereri se va face de către un complet al instanței competente potrivit legii. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, dispozițiile alin. (1) se aplică și cererilor de suspendare a executării unei hotărâri judecătorești, a unei hotărâri pronunțate de un organ cu activitate jurisdicțională sau, după caz, a altui titlu executoriu, în cazul în care acestea sunt atacate în justiție.*

Textul legal specificat mai sus este de natură să întărească concluzia trasată, întrucât numai în ipoteza în care legiuitorul a dorit înlocuirea competenței specializate a președintelui instanței cu cea a unui complet al instanței respective, stabilit aleatoriu, aceasta va opera, fiind de strictă aplicare (în cazul expus la cererea de suspendare a executării silite, a unei hotărâri judecătorești, a unei hotărâri pronunțate de un organ cu activitate jurisdicțională sau, după caz, a altui titlu executoriu, în cazul în care acestea sunt atacate în justiție).

Aceeași este situația și în ipoteza art. 12³ din Legea nr. 138/2014, potrivit căruia *prin sintagma "președintele instanței" din cuprinsul art. 937 și prin termenul "președinte" din cuprinsul art. 944 din Codul de procedură civilă se înțelege "președintele completului de judecată".*

În unanimitate, participanții au agreat soluția expusă în opinia INM.

7. Titlul problemei de drept:

Competența instanței de judecată în soluționarea cererilor privind modificarea titlurilor de proprietate cu privire la numărul de parcelă sau rectificarea numărului de tarla¹⁴

Materia: drept civil

Subcategoria: fond funciar

Obiect ECRIS: fond funciar

Acte normative incidente: art. 59¹ din Legea nr. 18/199; art. 235 alin. (3) din Regulamentul de avizare, recepție și înscriere în evidențele de cadastru și carte funciară, aprobat prin Ordinul directorului general al Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară nr. 700/2014

¹⁴ Curtea de Apel Suceava și Curtea de Apel Iași

Cuvinte cheie: competență materială; modificare titlu de proprietate

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Competența de soluționare a cererilor menționate aparține oficiului teritorial de cadastru și publicitate imobiliară.

În argumentarea acestei opinii urmează a fi luate în considerare dispozițiile art. 59¹ alin. (1) din Legea nr. 18/1991 a fondului funciar, potrivit cărora îndreptarea erorilor materiale înscrise în titlurile de proprietate care sunt produse din cauza erorilor de scriere se efectuează de oficiul de cadastru și publicitate imobiliară. De asemenea, la alineatul al doilea al aceluiași articol se precizează că rectificarea titlurilor de proprietate se poate face de oficiul de cadastru și publicitate imobiliară, în temeiul hotărârii comisiei județene.

În concretizarea acestei posibilități, art. 59¹ alin. (3) din lege arată că procedura de îndreptare a erorilor materiale și de rectificare a titlurilor de proprietate va fi aprobată prin ordin cu caracter normativ al directorului general al Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară.

Problema, astfel cum a fost formulată, se referă explicit la o modificare a titlurilor de proprietate în privința numărului parcelei, respectiv a rectificării numărului tarlalei. Or, printre speciile de modificare a titlurilor de proprietate emise în baza Legii nr.18/1991, art. 235 alin. (3) din Regulamentul de avizare, recepție și înscriere în evidențele de cadastru și carte funciară, aprobat prin Ordinul directorului general al Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară nr. 700/2014, menționează, alături de modificarea vecinătăților fără afectarea amplasamentului și modificarea suprafețelor parcelelor fără modificarea suprafeței totale, și modificările numărului tarlalei/parcelei.

Dimpotrivă, modificarea suprafeței totale, în plus sau în minus, față de cea care figurează în titlul de proprietate nu poate fi soluționată, conform art. 235 alin. (4) din același Ordin, decât prin hotărâre judecătorească definitivă.

Prin urmare, atât în raport cu dispozițiile art. 59¹ din Legea nr.18/1991, cât și cu cele ale art. 235 din Ordinul nr. 700/2014, rezultă cu claritate intenția de a face o distincție între modificările care urmează a fi aduse titlurilor de proprietate într-o manieră care nu afectează drepturile terților și cele care sunt de natură să producă o asemenea consecință. În primul caz, procedura poate rămâne una necontencioasă, petentul având, desigur, posibilitatea de a se plânge în fața instanțelor judecătorești de un eventual refuz din partea oficiului teritorial căruia i s-a solicitat modificarea (numărului parcelei/tarlalei), în timp ce în cea de-a doua ipoteză natura contencioasă a procedurii obligă pe beneficiarul titlului de proprietate, dacă nu ajunge la o soluționare amiabilă cu terții (proprietarii fondurilor învecinate afectate de modificări care ar antrena reduceri/mărimi de suprafețe), să aleagă, de la bun început, procedura contencioasă, în contradictoriu cu aceștia din urmă, în fața instanțelor judecătorești.

Nu în ultimul rând, formularea art. 59¹ alin. (2) din lege – rectificarea se poate face (*subl. ns.*) – nu poate fi interpretată în sensul unei competențe alternative, la alegerea beneficiarului titlului de proprietate, ca facilitate procedurală pusă la dispoziția acestuia din urmă de a alege să sesizeze fie oficiul teritorial, fie instanța de judecată. O soluție în sensul recunoașterii unei competențe alternative în rezolvarea unei cereri necontencioase ar fi, prin ea însăși, una suficient de atipică încât să nu poată fi susținută doar prin formularea anterior menționată.

În unanimitate, participanții au agreat soluția expusă în opinia INM.

8. Titlul problemei de drept:

Competența materială de soluționare în primă instanță a cererilor având ca obiect drepturi de proprietate intelectuală. Cazul particular al acțiunii în contrafacerea mărcii¹⁵

¹⁵ Curtea de Apel Cluj

Materia: drept civil

Subcategoria: proprietate intelectuală

Obiect ECRIS: acțiune în contrafacerea mărcii

Acte normative incidente: art. 36 din Legea nr. 84/1998; art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competența materială; acțiune în contrafacerea mărcii

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Acțiunea în contrafacerea mărcii, prevăzută la art. 36 din Legea nr. 84/1998 a mărcilor și indicațiilor geografice, presupune, în principal, obligarea pârâtului de a înceta și de a se abține în viitor de la orice utilizare a unor semne identice sau similare cu o marcă pentru a cărei apărare se promovează acțiunea, corespunde unei cereri privind o obligație de a nu face neevaluabilă în bani.

În consecință, obiectul acestei acțiuni îl reprezintă obligații de a nu face pe care reclamantul urmărește să le stabilească, prin intermediul instanței, în sarcina pârâtului pretins autor al actului de contrafacere.

Or, în conformitate cu prevederile art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ., judecătorii judecă, printre altele, cererile privind obligațiile de a face sau de a nu face neevaluabile în bani, indiferent de izvorul lor contractual sau extracontractual, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe.

În consecință, instanța competentă material să soluționeze cererea în contrafacerea mărcii în primă instanță este, în toate cazurile, judecătoria.

Este adevărat că, în lumina dispozițiilor Legii nr. 84/1998, tribunalul apare ca instanță competentă în general în materia drepturilor de proprietate intelectuală, însă inexistența, la art. 36 al legii, a unei trimiteri la această instanță, face să devină aplicabilă nu dispoziția art. 95 pct. 1 C. proc. civ. privind competența materială a tribunalului ca instanță de drept comun (plenitudine de competență), ci aceea, prioritar aplicabilă, de la art. 94 pct. 1 lit. h) C. proc. civ.

În majoritate, participanții au apreciat că soluționarea în primă instanță a acțiunii în contrafacerea mărcii reglementate de art. 36 din Legea nr. 84/1998 revine în competența tribunalului. În motivarea soluției, s-a ținut cont de istoricul reglementării competenței în această materie și de competența recunoscută tribunalelor în legislația specială privind acțiunile de proprietate intelectuală.

9. Titlul problemei de drept:

Competența materială de primă instanță în cazul acțiunilor înaintate de Direcția Regională a Finanțelor Publice Cluj Napoca, derivate din cauze penale, în care a rămas nesoluționată latura civilă și care au ca obiect despăgubirile solicitate în procesul penal¹⁶

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 27 alin. (2) teza I C. proc. pen.

Cuvinte cheie: competența materială; acțiune civilă alăturată cauzei penale

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Revine instanței civile competența de soluționare a acțiunilor derivate din cauze penale în care latura civilă a rămas nesoluționată, chiar dacă judecarea cererii presupune verificarea caracterului ilicit al faptei în raport cu dispozițiile legislației fiscale.

Astfel, potrivit art. 19 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ, când persoana vătămată a cerut anularea actului administrativ, fără a cere în

¹⁶ Curtea de Apel Oradea

același timp și despăgubiri, termenul de prescripție pentru cererea de despăgubire curge de la data la care acesta a cunoscut sau trebuia să cunoască întinderea pagubei.

Acest text este singurul care face referire la o ipoteză în care instanței de contencios administrativ îi revine spre competență soluționare, pe cale principală, o cerere care are un alt obiect decât cele menționate la art. 1 din lege

Cum competența materială a instanței de contencios administrativ este, în raport cu competența instanțelor civile, una specială, nu-i poate fi deferită judecarea altor cereri decât cele menționate în Legea nr. 554/2004 ori, după caz, într-o altă lege specială.

În consecință, urmează să se considere că dispozițiile art. 27 alin. (2) teza întâi C. proc. pen., potrivit cărora persoana vătămată sau succesorii acesteia, care s-au constituit parte civilă în procesul penal, pot introduce acțiune la instanța civilă dacă, prin hotărâre definitivă, instanța penală a lăsat nesoluționată acțiunea civilă, fac trimitere la dispozițiile de drept comun ale Codului de procedură civilă privind competența materială. Împrejurarea că, în spețele evocate în justificarea temei propuse, instanța civilă de drept comun, pentru a stabili condiția faptei ilicite, condiție necesară a angajării răspunderii în sensul obligării făptuitorului la repararea prejudiciului, este chemată să facă un examen aprofundat al unor norme de drept fiscal nu schimbă, singură, datele problemei și soluția pe care o impune corelația normă generală-normă specială în zona competenței materiale a instanțelor judecătorești.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

10. Titlul problemei de drept:

Caracterul nescris al clauzei atributive de competență în favoarea instanței din circumscripția sediului reclamantului, clauză inserată într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator. Invocarea din oficiu a dispozițiilor art. 121 C. proc. civ.¹⁷

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 121, art. 126 alin. (1), art. 129 alin. (3) pct. 3 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competență teritorială; litigii cu profesioniști; clauză atributivă de competență; consumator

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema de practică neunitară în discuție pornește de la ipoteza formulării unei acțiuni contractuale privind plata prețului, de către un profesionist în contradictoriu cu un consumator, la instanța de la sediul profesionistului, în temeiul unei clauze atributive de competență inserate în contract.

Aspectul care a generat practică neunitară îl reprezintă posibilitatea instanței de a invoca din oficiu art. 121 C. proc. civ, potrivit căruia cererile formulate de un profesionist împotriva unui consumator pot fi introduse numai la instanța domiciliului consumatorului.

În același context, s-a pus întrebarea dacă poate produce efecte clauza atributivă de competență, având în vedere că aceasta este considerată nescrisă de art. 126 alin. (2) C. proc. civ., în măsura în care a fost încheiată anterior nașterii dreptului la despăgubire.

Din corelarea acestor texte de lege cu art. 126 alin. (1) și art. 129 alin. (3) pct. 3 C. proc. civ. rezultă, printr-o interpretare *a contrario*, că art. 121 C. proc. civ. reglementează o competență teritorială exclusivă, iar părțile nu o pot înlătura decât printr-o convenție atributivă de competență ce poate fi încheiată numai din momentul nașterii dreptului la despăgubire.

¹⁷ Curtea de Apel București

În ceea ce privește caracterul nescris al oricărei convenții contrare, stabilit de art. 126 alin. (2) teza a doua C. proc. civ, această normă este de ordine publică tocmai deoarece norma de competență de la care părțile pot deroga, respectiv art. 121 C. proc. civ., este ea însăși o normă imperativă. Un aspect ce trebuie menționat este că art. 126 alin. (2) teza a doua C. proc. civ. este de strictă interpretare raportat la alin. (1) al aceluiași articol, astfel că părțile pot încheia o convenție atributivă de competență numai ulterior nașterii prejudiciului, în scris sau, în cazul proceselor începute, și prin declarație verbală în fața instanței.

În concluzie, apreciem că, în situația expusă mai sus, instanța are obligația de a invoca din oficiu excepția necompetenței teritoriale, în temeiul art. 121 C. proc. civ., și de a declina competența de judecare a procesului în favoarea instanței de la domiciliul consumatorului, motivându-și soluția pe caracterul exclusiv al competenței teritoriale și pe caracterul nescris al clauzei atributive de competență, ce trebuie în egală măsură invocat din oficiu, astfel cum am arătat în cele ce preced.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

D. Compunerea și constituirea completului de judecată

1. Titlul problemei de drept:

Cazuri de incompatibilitate absolută reglementate de art. 41 C. proc. civ. - pronunțarea unei încheieri interlocutorii¹⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 41 C.pr.civ.

Cuvinte cheie: incompatibilitate, încheiere interlocutorie

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema a fost discutată în cadrul întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție, desfășurată la Iași, în perioada 07-08 mai 2015.

Redăm în continuare punctul de vedere exprimat de INM, care a fost adoptat în unanimitate de către participanți.

În situația în care un judecător a pronunțat o încheiere interlocutorie, iar ulterior se admite calea de atac declarată împotriva hotărârii pronunțate asupra cauzei, cu trimitere spre rejudecare la aceeași instanță, existența sau nu a cazului de incompatibilitate absolută reglementat de art. 41 C. proc. civ se apreciază după cum, în rejudecare, se va repune sau nu în discuție problema de drept soluționată anterior.

Spre exemplu, dacă judecătorul a respins excepția lipsei calității procesuale pasive a unuia dintre pârâți:

– iar trimiterea spre rejudecare a fost dispusă pentru lipsa citării uneia dintre părți, judecătorul reînvestit cu soluționarea cauzei va trebui să se abțină de la judecarea acesteia, întrucât va repune în discuție excepția soluționată anterior;

– iar trimiterea spre rejudecare a fost dispusă pentru soluționarea cauzei fără a se intra în judecarea fondului cauzei, ca urmare a soluționării acesteia în temeiul unei alte excepții procesuale, soluție apreciată ca fiind nelegală de către instanța de control judiciar, judecătorul reînvestit cu soluționarea cauzei nu este obligat să se abțină de la judecarea acesteia, întrucât nu va repune în discuție excepția soluționată anterior, asupra căreia instanța de control judiciar nu a statuat sau a apreciat-o corect soluționată.

¹⁸ Curtea de Apel Timișoara

Faptul că art. 41 alin. (1) C. proc. civ. nu face vreo distincție în privința incidenței incompatibilității în ipoteza pronunțării unei încheieri interlocutorii nu este natură să înlăture interpretarea textului conform rațiunii pentru care acesta a fost instituit.

În unanimitate, participanții au decis menținerea soluției agreate cu ocazia întâlnirii anterioare desfășurate la Iași.

2. Titlul problemei de drept:

În situația în care greșierul de ședință lipsește motivat din instanță la momentul în care completul de judecată se pronunță într-o cauză, după amânarea pronunțării la un alt termen decât cel în care au avut loc dezbaterile, în hotărârea judecătorească se impune a fi trecut numele greșierului care, potrivit dispozițiilor art. 130 alin. (4) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, a efectuat actele procedurale în locul greșierului lipsă, sau numele aceluia care a participat la dezbaterile cauzei și care a întocmit încheierea de amânare a pronunțării, în cuprinsul căreia au fost consemnate dezbaterile¹⁹

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 130 alin. (4) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești

Cuvinte cheie: greșier; amânarea pronunțării

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Atunci când pronunțarea minutei în ședință publică are loc la termenul când au avut loc și dezbaterile asupra fondului, hotărârea judecătorească se va semna de către greșierul care a participat efectiv la acestea [art. 426 alin. (3) C. proc. civ. art. 131 alin. (5) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești].

În caz de amânare a pronunțării, hotărârea va fi semnată de către greșierul care a participat la pronunțare, întrucât acesta a făcut parte din completul de judecată de la data pronunțării și nu de către greșierul care a participat la dezbateri.

Situația greșierului este diferită de cea a judecătorului. În privința acestuia din urmă principiul continuității (consacrat de art. 19 și art. 214 C. proc. civ.) explică existența obligației judecătorului care a luat parte la dezbateri de a se pronunța asupra cauzei deduse judecătii [art. 395 alin. (3) C. proc. civ.]. Dacă pronunțarea a fost amânată, iar judecătorul care a participat la dezbaterile pe fond este în imposibilitatea de a lua parte la deliberare, iar această situație are un caracter permanent, cauza urmează să fie repusă pe rol [art. 214 alin. (3) C. proc. civ., dar și art. 123 alin. (3) și (4) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor de judecată]

În absența unei reglementări similare și în privința greșierului, reiese că nu există niciun impediment legal pentru substituirea greșierului care a luat parte la dezbateri cu un altul care să participe la ședința în care are loc pronunțarea. O astfel de înlocuire nu poate fi privită că ar aduce atingere principiului continuității și nici ca o înfrângere a regulilor ce guvernează constituirea completului de judecată.

Problema a fost reportată de la întâlnirea anterioară desfășurată la Cluj-Napoca, în perioada 13-14 octombrie 2016. Participanții au agreat, în unanimitate, soluția expusă în punctul de vedere al INM.

E. Procedura în fața primei instanțe

¹⁹ Curtea de Apel Brașov

1. Titlul problemei de drept:

Repunerea cauzei pe rol în ipoteza suspendării facultative prevăzută de art. 413 alin. (1) C. proc. civ. Cui îi aparține obligația de repunere a cauzei pe rol în vederea continuării judecării: instanței, din oficiu, la momentul încetării cazului de suspendare, sau doar părții interesate?²⁰

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 413 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: suspendare facultativă; repunere pe rol a cauzei

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Obligația de a solicita repunerea pe rol a cauzei, în ipoteza suspendării facultative a cauzei în temeiul art. 413 alin. (1) C. proc. civ., revine părții interesate.

În susținerea acestei afirmații, expunem următoarele argumente:

a) În conformitate cu art. 413 alin. (2) C. proc. civ., suspendarea va dura până când hotărârea pronunțată în cauza care a provocat suspendarea a devenit definitivă.

De asemenea, potrivit art. 418 alin. (1) C. proc. civ., cursul perimării este suspendat cât timp durează suspendarea judecării, pronunțată de instanță în cazurile prevăzute la art. 413, precum și în alte cazuri stabilite de lege, dacă suspendarea nu este cauzată de lipsa de stăruință a părților în judecată.

Rezultă din cuprinsul dispozițiilor legale citate că suspendarea facultativă este limitată sub aspectul duratei ei de momentul la care hotărârea pronunțată în cauza care a provocat suspendarea a devenit definitivă.

În intervalul cuprins între data la care instanța a dispus suspendarea cauzei și momentul soluționării definitive a cauzei care a declanșat suspendarea, cursul perimării este, la rândul lui, suspendat. Se înțelege, totodată, că momentul încetării suspendării marchează începerea curgerii termenului de perimare.

Declanșarea cursului termenului de perimare nu poate avea altă explicație decât aceea că obligația de repunere pe rol revine părții interesate, iar pasivitatea ei în neexercitarea acestei obligații dobândește valențele unui comportament culpabil, apt să conducă la perimarea cererii de chemare în judecată.

Din contră, dacă obligația de repunere pe rol ar fi revenit instanței de judecată, termenul de perimare nu ar fi putut să înceapă să curgă, în considerarea art. 416 alin. (3) C. proc. civ.

b) În absența unei mențiuni explicite reclamate de formularea art. 415 pct. 4 C. proc. civ., în sensul căreia repunerea pe rol este expresia unei atribuții ce revine instanței de judecată, urmează să se înțeleagă că cererea de repunere pe rol se circumscrie obligației generale a părților de a contribui la desfășurarea procesului, îndatorire prevăzută de art. 10 C. proc. civ.

c) Împrejurarea că instanța poate să revină asupra suspendării cauzei în condițiile prevăzute de art. 413 alin. (3) C. proc. civ. are caracterul unei norme de excepție față de regula în sensul căreia repunerea pe rol se realizează la cererea părții interesate. Existența acestei dispoziții este impusă din rațiuni ce țin de necesitatea soluționării cauzei într-un termen rezonabil, având un caracter sancționator față de comportamentul nediligent al părții care a obținut suspendarea.

În unanimitate, participanții au agreat soluția expusă în punctul de vedere al INM.

2. Titlul problemei de drept:

²⁰ Curtea de Apel Timișoara

Caracterul executoriu al hotărârii privind suplinirea acordului părintelui pentru eliberarea pașaportului pe numele minorului și trecerea de către acesta a frontierei de stat²¹

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 448 alin. (1) pct. 1 teza I C. proc. civ.

Cuvinte cheie: autoritate părintească; caracter executoriu provizoriu

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Suntem de acord cu opinia majoritară, formulată de Curtea de apel Craiova, în sensul că hotărârile pronunțate în primă instanță vizând suplinirea acordului părintelui pentru eliberarea pașaportului pe numele minorului și pentru trecerea de către acesta a frontierei de stat, au caracter executoriu provizoriu de drept, potrivit art. 448 alin. (1) pct. 1 teza 1 C. proc. civ., pentru considerentele expuse în continuare.

Potrivit art. 483 C. civ., noțiunea de „autoritate părintească” este definită ca fiind „ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc atât persoana cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți”. Printre îndatoririle specifice exercitării autorității părintești se numără și luarea tuturor măsurilor pentru protejarea și realizarea drepturilor copilului [art. 488 alin. (2) lit. c) C. civ.].

Dreptul copilului de a se deplasa în străinătate, prevăzut de art. 23 alin. (2) din Legea nr. 272/2004 republicată, cu modificările și completările ulterioare, poate fi realizat în condițiile prevăzute de Legea nr. 248/2005, consimțământul ambilor părinți titulari ai exercițiului autorității părintești fiind necesar atât la solicitarea eliberării pașaportului minorului, cât și la ieșirea de pe teritoriul României. În cazul refuzului unuia dintre părinți de a-și exprima consimțământul sau al imposibilității de a-și exprima voința, potrivit alin. (3) al art. 31 din Legea nr. 248/2005, soluționarea neînțelegerilor este de competența instanței de judecată. Aceasta este, de fapt, o aplicație particulară a soluționării neînțelegerilor dintre părinți cu privire la exercitarea autorității părintești, reglementată de art. 486 C. civ.

Prin urmare, acțiunile având ca obiect suplinirea acordului părintelui pentru eliberarea pașaportului pe numele minorului și trecerea de către copilul minor a frontierei de stat fac parte dintre cele referitoare la modul de exercitare a autorității părintești, cu privire la care sunt incidente dispozițiile art. 448 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ., ce conferă caracter executoriu de drept hotărârilor pronunțate în primă instanță în astfel de cauze.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

3. Titlul problemei de drept:

Cuantumul cheltuielilor ocazionate de efectuarea de fotocopii din oficiu de către instanță²²

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 9 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată; fotocopii

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 149 alin. (1) C. proc. civ., *când cererea urmează a fi comunicată, ea se va face în atâtea exemplare câte sunt necesare pentru comunicare, în afară de cazurile în care părțile au un reprezentant comun sau partea figurează în mai multe calități juridice,*

²¹ Curtea de Apel Craiova

²² Curtea de Apel Craiova

când se va face într-un singur exemplar; în toate cazurile este necesar și un exemplar pentru instanță.

Dispozițiile alin. (1) sunt aplicabile în mod corespunzător și în cazul prevăzut la art. 148 alin. (4) (ipoteza în care, în cazurile anume prevăzute de lege, cererile făcute în ședință, la orice instanță, se pot formula și oral, făcându-se mențiune despre aceasta în încheiere – n.n.), *grefierul de ședință fiind ținut să întocmească din oficiu copiile de pe încheiere necesare pentru comunicare.*

În conformitate cu alin. (3) al aceluiași articol, *dacă obligația prevăzută la alin. (1) nu este îndeplinită, instanța va putea îndeplini din oficiu sau va putea pune în sarcina oricăreia dintre părți îndeplinirea acestei obligații, pe cheltuiala părții care avea această obligație.*

Alin. (4) al textului în discuție prevede că, *în cazul în care cererea a fost comunicată, potrivit legii, prin fax sau prin poștă electronică, grefierul de ședință este ținut să întocmească din oficiu copii de pe cerere, pe cheltuiala părții care avea această obligație (...).*

Cu titlu prealabil, în primul rând, *numărul multiplu* de exemplare ale unei cereri este solicitat de cod numai în ipoteza în care cererea respectivă este supusă *comunicării*. Astfel, dacă în privința unui act de procedură legea nu prevede în mod expres cerința comunicării către părțile litigante, acesta va fi întocmit într-un *singur exemplar destinat instanței* (de pildă, notele scrise, răspunsul reclamantului la întâmpinare, cererea de probatorii etc.).

În al doilea rând, dacă cererea este supusă comunicării, partea are obligația legală de a o întocmi în atâtea exemplare câte sunt necesare pentru comunicare, plus un exemplar destinat instanței, cu excepțiile prevăzute de lege.

În al treilea rând, comunicarea cererilor are loc nu numai în măsura în care acestea îmbracă *forma scrisă*, cerută de art. 148 alin. (1) C. proc. civ., ci și atunci când sunt formulate *verbal*, iar declarațiile au fost consemnate în încheierea de ședință. Astfel, în acest ultim caz, potrivit art. 149 alin. (2) C. proc. civ., grefierul de ședință este ținut să întocmească din oficiu copiile de pe încheiere necesare pentru comunicare.

Apreciem însă că o atare obligație există numai în măsura în care cererea este supusă comunicării. Astfel, în ipoteza cererii adiționale reglementate de art. 204 alin. (2) C. proc. civ., când codul prevede în mod expres faptul că nu se va da termen, nefiind necesar a se amâna cauza în vederea comunicării cererii către părțile lipsă, grefierul de ședință nu are obligația efectuării de fotocopii de pe încheierea în care s-a consemnat precizarea cererii.

Dacă cererea a fost comunicată *prin fax sau poștă electronică*, grefierul de ședință este ținut să întocmească din oficiu copii de pe cerere, pe cheltuiala părții care avea această obligație.

În situația în care partea nu-și îndeplinește obligația legală de a întocmi cererea în exemplare suficiente pentru comunicare, noul cod prevede că *instanța va putea îndeplini din oficiu sau va putea pune în sarcina oricăreia dintre părți îndeplinirea acestei obligații, pe cheltuiala părții care avea această obligație.*

Această dispoziție legală [art. 149 alin. (3) C. proc. civ.] impune o serie de precizări, în funcție de poziția procesuală a celui care avea obligația depunerii cererii în exemplare suficiente:

a) dacă *reclamantul* este partea în sarcina căreia era stabilită obligația legală a depunerii cererii în exemplare suficiente, se disting următoarele două ipoteze:

- în situația în care cererea este depusă la dosar prin *serviciul de registratură* al instanței, într-un număr insuficient de exemplare pentru comunicare, instanța va dispune citarea reclamantului cu mențiunea de a anexa la dosar numărul suplimentar de exemplare necesar pentru comunicare, sub sancțiunea suspendării judecării cauzei, potrivit art. 242 alin. (1) C. proc. civ. [spre exemplu, ipoteza cererii adiționale reglementate de art. 204 alin. (1) C. proc. civ. sau a cererii de chemare în garanție formulate de către reclamant etc.]. Dacă la termenul de judecată acordat reclamantul nu-și îndeplinește această obligație, instanța poate *suspenda judecarea cauzei* sau, în măsura în care *părțile celelalte*

sunt prezente și sunt de acord să facă fotocopieze cererea supusă comunicării, poate să instituie această obligație în sarcina lor, sumele efectuate cu fotocopierea urmând a fi recuperate la final sub forma cheltuielilor de judecată, dacă sunt întrunite și condițiile art. 453 C. proc. civ. Se impune însă menționarea faptului că, în ipoteza cererii de chemare în judecată introductivă, dacă aceasta nu este depusă în exemplare suficiente pentru comunicare, instanța va dispune anularea sa în condițiile art. 200 C. proc. civ.;

- În situația în care cererea este depusă în ședință de către reclamant, instanța are posibilitatea să dispună lăsarea dosarului la sfârșitul ședinței, punându-i în vedere reclamantului obligația de a efectua demersuri pentru fotocopierea cererii și depunerea acesteia la dosar în exemplare suficiente, sub sancțiunea suspendării cauzei, potrivit art. 242 alin. (1) C. proc. civ.; dacă la al doilea apel al cauzei, reclamantul nu-și îndeplinește această obligație, soluțiile arătate anterior pentru prima ipoteză sunt pe deplin aplicabile, cu excepția celei vizând cererea introductivă de instanță și aplicabilitatea art. 200 C. proc. civ.;

b) dacă pârâtul este partea în sarcina căreia era stabilită obligația legală a depunerii cererii în exemplare suficiente, instanța are posibilitatea să efectueze din oficiu, prin grija grefei, fotocopii de pe cererea formulată și să dispună comunicarea acesteia către celelalte părți, continuând judecarea cauzei.

De asemenea, instanța are dreptul să pună în sarcina celorlalte părți obligația menționată, dacă acestea sunt de acord, urmând să-și recupereze la final cheltuielile efectuate sub forma cheltuielilor de judecată, dacă sunt întrunite și condițiile art. 453 C. proc. civ.

Dacă cererea a fost comunicată prin fax sau prin poștă electronică, greșierul de ședință are obligația de a întocmi din oficiu copii de pe cerere, pe cheltuiala părții care avea această obligație, obligația de plată către stat a sumelor respective urmând a fi stabilită în dispozitivul hotărârii finale.

Revenind la problema supusă analizei, apreciem că, în lipsa unui text legal expres prevăzut pentru cuantificarea cheltuielilor de fotocopiere, vor fi aplicabile, prin asemănare, dispozițiile art. 9 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit cărora cererile pentru eliberarea de copii simple de pe înscrisurile aflate la dosar, atunci când sunt efectuate de către instanță, se timbrează cu 0,20 lei/pagină.

Prin urmare, instanța va stabili în sarcina părții vizate obligația acesteia de plată către stat a cheltuielilor reprezentate de fotocopiere, având cuantumul raportat la dispozițiile specificate anterior.

În ceea ce privește cuantumul cheltuielilor în discuție, a fost agreată, în majoritate, soluția propusă în opinia INM, de aplicare prin analogie a dispozițiilor art. 9 lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013.

Participanții au apreciat că se impune o intervenție legislativă în sensul reglementării unui mecanism legal pentru recuperarea cheltuielilor ocazionate de efectuarea de fotocopii din oficiu de către instanță de la partea care avea obligația suportării acestora.

F. Cheltuieli de judecată

1. Titlul problemei de drept:

Poate fi obligat pârâtul la plata cheltuielilor de judecată aferente unei cereri având ca obiect obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată dintr-o altă cauză?²³

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

²³ Curtea de Apel Galați

*Acte normative incidente: art. 453 C. proc. civ.
Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată*

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema a fost discutată cu ocazia întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție, ce a avut la Curtea de Apel Iași, în perioada 7-8 mai 2015. Redăm în continuare punctul de vedere ce se regăsește în minuta acestei întâlniri, acceptat în unanimitate de către participanți.

Având în vedere că litigiile care fac obiectul analizei sunt, în principiu, cauzate de voința reclamantului, care a ales calea separată a recuperării cheltuielilor de judecată, precum și că pârâtul nu poate fi considerat a păstra culpa procesuală din litigiul original, soluția echitabilă ni se pare a fi aceea de a nu-l obliga pe acesta din urmă la suportarea costurilor procesului ulterior prin care reclamantul urmărește recuperarea onorariului de avocat dintr-un litigiu anterior. Apreciem aplicabilă această soluție atât pentru taxa de timbru, pentru un eventual onorariu de avocat perceput în cel de-al doilea litigiu, cât și pentru orice alte cheltuieli efectuate. Simplul fapt că este permisă recuperarea pe cale separată a onorariului de avocat dintr-un litigiu nu presupune că pârâtul trebuie considerat culpabil de existența acestui al doilea proces separat, în sensul art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

De asemenea, chiar dacă art. 453 alin. (1) C. proc. civ. se referă la “partea care pierde procesul”, iar pârâtul cade, într-adevăr, în pretenții în litigiul secundar de recuperare a onorariului de avocat, a-l obliga la plata cheltuielilor de judecată către reclamant ar însemna a-l sancționa de două ori pentru culpa procesuală din primul litigiu.

Însă, în ipoteza în care în cuprinsul contractului de asistență juridică, obligația reclamantului de achitare a unei părți a onorariului de avocat este exigibilă numai ulterior finalizării definitive a procesului, reglementarea profesiei de avocat permițând în mod expres o atare posibilitate, reclamantul este în drept, pe calea unui litigiu separat vizând cheltuielile de judecată, să recupereze și cheltuielile de judecată aferente acestuia din urmă.

Întrucât pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, la data desfășurării întâlnirii, exista o sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile în privința acestei probleme de drept, participanții au apreciat că nu se impune adoptarea unui punct de vedere

Prin decizia nr. 59 din 18 septembrie 2017, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curți de Casație și Justiție a statuat că “în cauzele având ca obiect obligarea pârâtului la suportarea pretenției constând în cheltuielile de judecată generate de un alt litigiu soluționat definitiv, dispozițiile art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă rămân aplicabile.”

2. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea procedurii completării hotărârii judecătorești în ipoteza în care instanța, deși s-a pronunțat și a acordat cheltuieli de judecată, a omis să ia în calcul unele dintre acestea²⁴

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: completare hotărâre, îndreptare eroare materială

Acte normative incidente: art. 444 alin. (1) C. proc. civ.

²⁴ Curtea de Apel Cluj

Cuvinte cheie: cheltuieli de judecată; îndreptarea hotărârii judecătorești; completarea hotărârii judecătorești

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 444 alin. (1) C. proc. civ., *dacă prin hotărârea dată instanța a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere principal sau accesoriu ori asupra unei cereri conexe sau incidentale, se poate cere completarea hotărârii în același termen în care se poate declara, după caz, apel sau recurs împotriva acelei hotărâri, iar în cazul hotărârilor date în căile extraordinare de atac sau în fond după casarea cu reținere, în termen de 15 zile de la pronunțare.*

Dacă instanța a soluționat cererea de acordare a cheltuielilor de judecată, însă a omis să se pronunțe asupra unei categorii de cheltuieli de judecată, solicitate și dovedite cu înscrisuri depuse la dosar (spre exemplu, onorariu avocațial, onorariu convenit expertului judiciar etc.), partea a cărei cerere a fost omisă de la pronunțare poate recurge la complinirea acestei omisiuni prin promovarea unei cereri de completare, în condițiile art. 444 alin. (1) C. proc. civ.

În acest caz, nu se poate apela la procedura îndreptării hotărârii judecătorești, pentru că instanța nu a săvârșit o eroare de calcul al cheltuielilor de judecată, ci a omis să cerceteze o cheltuielă solicitată, care, în fapt, reprezintă un capăt distinct al cererii de acordare a cheltuielilor de judecată. De pildă, dacă partea a solicitat cheltuieli de judecată în cuantum de x lei, reprezentând onorariu de avocat și taxă judiciară de timbru, iar instanța i-a acordat cheltuieli de judecată în cuantum de y lei, reprezentând numai onorariu de avocat, nestatuând asupra cheltuielilor de judecată constând în taxă judiciară de timbru, partea are deschisă calea completării hotărârii.

În măsura în care însă partea a solicitat cheltuieli de judecată în cuantum de x lei, reprezentând onorariu de avocat și taxă judiciară de timbru, iar instanța i-a acordat cheltuieli de judecată în cuantum de y lei, specificând faptul că acestea reprezintă onorariu de avocat și taxă judiciară de timbru, partea are deschisă calea îndreptării hotărârii, reglementate de art. 442 C. proc. civ., aflându-ne, în acest caz, în prezența unei erori de calcul.

În majoritate, participanții au apreciat că, în ipoteza în care instanța s-a pronunțat asupra cererii de acordare a cheltuielilor de judecată, omițând însă să se pronunțe cu privire la unele sume solicitate cu acest titlu, partea are deschisă calea îndreptării hotărârii judecătorești prevăzută de art. 442 C. proc. civ.

În motivarea soluției, s-a reținut că, indiferent de categoriile de cheltuieli pe care le cuprinde, creanța având ca obiect cheltuielile de judecată este una singură, astfel că omisiunea instanței de a se pronunța cu privire la unele dintre aceste cheltuieli trebuie calificată, după caz, ca o eroare sau omisiune în sensul dispozițiilor art. 442 alin. (1) C. proc. civ.

3. Titlul problemei de drept:

Situația cheltuielilor ocazionate de asigurarea asistenței juridice obligatorii, prin avocat, pentru persoana împotriva căreia se solicită ordinul de protecție, cheltuieli care sunt suportate de stat²⁵

Materia: drept civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: ordin de protecție

Acte normative incidente: art. 27 alin. (4) din Legea 217/2003

Cuvinte cheie: ordin de protecție; asistență juridică obligatorie

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

²⁵ Curtea de Apel Craiova

Potrivit art. 27 alin. (4) din Legea 217/2003, *asistența juridică a persoanei împotriva căreia se solicită ordinul de protecție este obligatorie.*

Considerăm că această normă prevede acordarea obligatorie a ajutorului public judiciar sub forma asistenței prin avocat, nefiind așadar aplicabile dispozițiile Codului de procedură civilă privind curatela specială.

Actul normativ care reglementează ajutorul public judiciar este O.U.G. nr. 51/2008, iar art. 8¹ din ordonanța de urgență dispune că ajutorul public judiciar se acordă, independent de starea materială a solicitantului, dacă prin lege specială se prevede dreptul la asistență judiciară sau dreptul la asistență juridică gratuită, precum și că ajutorul public judiciar se acordă fără îndeplinirea criteriilor prevăzute la art. 8 din ordonanță.

În ceea ce privește suportarea cheltuielilor, această problemă este reglementată de art. 18 și 19 din O.U.G. nr. 51/2008, respectiv dacă cererea privind ordinul de protecție va fi admisă, cheltuielile rămân în sarcina statului, în temeiul art. 19, în schimb dacă aceasta a fost respinsă, cheltuielile cu asistența judiciară a pârâtului vor fi puse de instanță în sarcina reclamantului, potrivit art. 18 din ordonanța de urgență.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

G. Căi de atac

1. Titlul problemei de drept:

Contestație în anulare. Remediul procesual în situația în care, în mod excepțional, comunicarea hotărârii nu s-a făcut în termenul de un an de la data rămânerii definitive a acesteia. Cerere de repunere în termen²⁶

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: contestație în anulare

Acte normative incidente: art. 427, art. 506 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: contestație în anulare; repunere în termen

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 506 alin. (1) C. proc. civ., *contestația în anulare poate fi introdusă în termen de 15 zile de la data comunicării hotărârii, dar nu mai târziu de un an de la data când hotărârea a rămas definitivă.*

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, *contestația se motivează în termenul de 15 zile prevăzut la alin. (1), sub sancțiunea nulității acesteia.*

De asemenea, art. 427 C. proc. civ. prevede că *hotărârea se comunică părților din oficiu, chiar dacă este definitivă, îndată ce este redactată și semnată în condițiile legii.*

În ceea ce privește soluția de urmat atunci când hotărârea nu a fost, totuși, comunicată în termen de 1 an de la data rămânerii ei definitive, apreciem, în acord cu poziția exprimată deja în plan doctrinar²⁷, că răspunsul la această întrebare trebuie nuanțat, după cum hotărârea definitivă atacată nu a fost comunicată pentru că nu a fost redactată, sau după cum aceasta, deși redactată, găsindu-se, prin urmare, la dosarul cauzei, nu a fost comunicată părții.

În primul caz, considerăm că o eventuală cerere de repunere în termen ar trebui admisă, întrucât partea nu a fost în măsură să respecte termenul de un an tocmai din cauza faptului că hotărârea nu a fost redactată și, evident, nici comunicată, aspect ce reprezintă un motiv temeinic justificat, în sensul art. 186 alin. (1) C. proc. civ.

²⁶ Curtea de Apel Suceava

²⁷ A se vedea V. M. Ciobanu, M. Nicolae, coordonatori, Noul cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 1159.

În cel de-al doilea caz, s-ar impune ca cererea de repunere în termen să fie respinsă ca neîntemeiată, deoarece în termenul de 1 an avut la dispoziție, partea ar fi avut posibilitatea să obțină o copie a acesteia și să cunoască astfel cuprinsul ei, iar neîndeplinirea obligației instanței de a comunica hotărârea nu poate constitui în sine un motiv temeinic justificat pentru admiterea cererii de repunere în termen.

Nu excludem de o manieră absolută admiterea cererii de repunere în termen chiar și în această ultimă situație, atunci când împrejurările care au determinat încălcarea termenului de 1 an prevăzut pentru formularea contestației în anulare nu sunt imputabile părții [spre exemplu, hotărârea definitivă este redactată înainte de împlinirea termenului de 1 an, dar durata de timp aflată la dispoziția părții este insuficientă pentru a obține o copie a hotărârii sau, deși ea a solicitat în mai multe rânduri eliberarea unei copii sau comunicarea hotărârii, părții nu i-a fost remis un exemplar al acesteia, motiv pentru care nu a respectat exigențele temporale impuse de art. 506 alin. (1) C. proc. civ.].

1. În ipoteza în care hotărârea judecătorească împotriva căreia se exercită calea de atac a contestației în anulare nu a fost redactată, în majoritate, participanții au apreciat că o eventuală cerere de repunere în termenul de declarare a contestației în anulare, formulată după expirarea termenului de 1 an prevăzut de art. 506 alin. (1) teza 2, se impune a fi respinsă ca neîntemeiată, având în vedere că necunoașterea motivelor pe care se sprijină hotărârea judecătorească atacată nu reprezintă un motiv temeinic justificat în sensul art. 186 alin. (1) C. proc. civ., termenul de un an privind declararea căii de atac a contestației în anulare, iar nu motivarea acesteia.

2. Pentru ipoteza în care hotărârea judecătorească a fost redactată, dar nu a fost comunicată contestatorului, participanții au apreciat că o eventuală cerere de repunere în termenul de declarare a contestației în anulare, formulată după expirarea termenului de 1 an prevăzut de art. 506 alin. (1) teza 2 C. proc.civ., urmează a fi respinsă ca neîntemeiată, cu aceeași motivare.

În cadrul dezbaterilor s-a menționat că termenul de 1 an este un termen imperativ, stabilit de legiuitor în scopul protejării securității circuitului civil, a cărui nerespectare atrage sancțiunea decăderii din dreptul de a mai efectua actul de procedură.

O interpretare similară a fost deja statuată cu putere obligatorie, referitor la termenul maxim de 3 ani în care poate fi declarată calea de atac a revizuirii, Înalta Curte de Casație și Justiție stabilind, în interpretarea unitară a dispozițiilor art. 324 alin. 1 pct. 3 teza a doua din Codul de procedură civilă de la 1865, că data la care partea a luat cunoștință, în orice mod, de împrejurările pentru care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală nu poate depăși intervalul de 3 ani de la data producerii acestor împrejurări (decizia nr. 3/6.03.2017).

2. Titlul problemei de drept:

Termenul de apel împotriva hotărârii prin care judecătoria a soluționat contestația la executare. Caracterul executoriu al hotărârii judecătorești²⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 651 alin. (3) și (4) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: termen de apel; contestație la executare; caracter executoriu

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

²⁸ Curtea de Apel Galați

Potrivit art. 651 alin. (4) C. proc. civ., *dacă prin lege nu se dispune altfel, instanța de executare se pronunță prin încheiere executorie, care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare.*

Din moment ce contestațiile la executare sunt în competența de soluționare a instanței de executare, prin raportare la art. 651 alin. (3) C. proc. civ., iar în privința termenului de apel împotriva hotărârii prin care a fost soluționată contestația la executare nu s-a prevăzut o altă durată derogatorie de la dreptul comun, reprezentat în acest caz de termenul de 10 zile, aceasta va fi durata termenului.

De asemenea, în măsura în care hotărârea judecătorească prin care a fost soluționată contestația la executare au fost dispuse măsuri susceptibile de executare silită, aceasta are caracter executoriu.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

3. Titlul problemei de drept:

Structura deciziilor pronunțate în recurs. Interpretarea art. 499 C. proc. civ. prin raportare la art. 131 alin. (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești. Standardizarea formatului hotărârii²⁹

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: recurs

Acte normative incidente: art. 499 C.proc.civ.; art. 131 alin. (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești

Cuvinte cheie: recurs; hotărârea judecătorească

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 131 alin. (2) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești *„Hotărârea judecătorească are conținutul stabilit de lege. În cuprinsul hotărârii, conținutul actelor de sesizare a instanței și apărările părților sunt sintetizate. Motivarea hotărârii judecătorești trebuie să arate silogismul juridic din care rezultă aplicarea normei de drept la situația de fapt reținută”, iar conform alin. (3) „în căile de atac, hotărârea cuprinde dispozitivul hotărârii sau hotărârilor atacate, iar motivele pe care s-au întemeiat hotărârile celorlalte instanțe se vor arăta pe scurt. Conținutul motivării căilor de atac și apărările față de acestea sunt sintetizate. Motivarea hotărârii judecătorești trebuie să arate argumentele pentru care s-a pronunțat soluția în calea de atac și susținerile care au fost înlăturate”.*

În ceea ce privește hotărârile date în recurs, potrivit art. 499 C. proc. civ, *prin derogare de la prevederile art. 425 alin. (1) lit. b), hotărârea instanței de recurs va cuprinde în considerente numai motivele de casare invocate și analiza acestora, arătându-se de ce s-au admis ori, după caz, s-au respins. În cazul în care recursul se respinge fără a fi cercetat în fond, ori se anulează sau se constată perimarea lui, hotărârea de recurs va cuprinde numai motivarea soluției fără a se evoca și analiza motivelor de casare.*

Din conținutul textelor legale enunțate rezultă că, în ceea ce privește deciziile date în recurs, considerentele vor avea cuprinsul prevăzut de art. 499 C. proc. civ., întrucât prin Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești nu se poate deroga de la normele Codului de procedură civilă. Alte argumente referitoare la conținutul art. 131 alin. (2) din Regulament sunt inutile în contextul existenței dispozițiilor art. 499 C. proc. civ., care se aplică prioritar. În concluzie, hotărârile pronunțate de instanța de recurs nu vor trebui să conțină motivele pe care s-au întemeiat hotărârile celorlalte instanțe.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

²⁹ Curtea de Apel Suceava

4. Titlul problemei de drept:

În cazul în care prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului, iar apelul este considerat întemeiat, fără ca părțile să fi cerut trimiterea cauzei spre rejudecare, instanța de apel poate să admită apelul și, soluționând fondul, să respingă acțiunea apelantului sau, în considerarea art. 481 C. proc. civ., ar trebui să respingă apelul?³⁰

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: apel

Acte normative incidente: art. 481 C.proc.civ.

Cuvinte cheie: apel; principiul non reformatio in peius; cheltuieli de judecată

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Considerăm că respingerea cererii ca neîntemeiată în ipoteza supusă discuției nu este o încălcare a principiului *non reformatio in peius*, respectiv atunci când instanța de apel evocă fondul după ce a admis apelul, dacă a constatat că, în mod greșit, prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului.

Prin respingerea cererii ca neîntemeiată în apel după evocarea fondului, instanța nu creează apelantului o situație mai rea decât aceea din hotărârea atacată, deoarece atât timp ce acțiunea fusese respinsă în temeiul unei excepții peremptorii, reclamantul nu câștigase nimic.

În fapt, prin admiterea apelului, instanța nu face nimic altceva decât să remedieze eroarea primei instanțe care a considerat în mod nelegal că se impune soluționarea cererii prin admiterea unei excepții procesuale. Apelantul se bucură de efectul principiului *non reformatio in peius* numai cu privire la soluția dată prin sentința apelată excepției peremptorii, nu și cu privire la fondul cauzei, la care prima instanță nu s-a pronunțat.

Din materialul trimis de Curtea de Apel Suceava rezultă că, în subsidiar, s-a pus problema dacă reclamantul poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată din apel, câtă vreme, deși acesta a fost admis, în final acțiunea a fost respinsă pe fond, sau dacă ar trebui să se distingă după cum cheltuielile au fost ocazionate de judecarea apelului, respectiv de judecarea fondului litigiului.

Apreciem că problema cheltuielilor de judecată trebuie rezolvată într-o singură etapă, deoarece acestea reprezintă un tot unitar și trebuie privite global, chiar dacă apelul a fost admis, însă acțiunea a fost respinsă pe fond după rejudecare. În concret, ca urmare a faptului că a căzut în pretenții pe fond, apelantul va fi obligat la plata către intimat a cheltuielilor de judecată, potrivit art. 453 C. proc. civ. În măsura în care instanța de apel va pronunța două hotărâri, una de admitere a apelului și o alta de rejudecare a cauzei, cererea de cheltuieli va fi analizată doar în decizia finală de dezinvestire.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

În opinie minoritară, în prima ipoteză supusă discuției, respectarea principiului non reformatio in peius nu poate fi asigurată decât prin respingerea apelului.

5. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea contestației în anulare de drept comun, prevăzute de art. 317 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. din 1865 și art. 503 alin. (1) noul C. proc. civ., declarate împotriva încheierilor irevocabile, după caz definitive, prin care au fost soluționate cererile de reexaminare împotriva încheierilor prin care s-au aplicat amenzi judiciare părților din proces³¹

³⁰ Curtea de Apel Suceava

³¹ Curtea de Apel Craiova

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: contestație în anulare

Acte normative incidente: art. 317 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. din 1865; art. 503 alin. (1) noul C. proc. civ.

Cuvinte cheie: contestație în anulare; cerere de reexaminare; amendă judiciară

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 108⁴ alin. (3) C. proc. civ. din 1865, cererea de reexaminare a încheierii prin care a fost aplicată amenda judiciară se soluționează prin încheiere irevocabilă, fără a se preciza dacă judecata acesteia se face cu sau fără citarea părților.

În conformitate cu art. 191 alin. (3) și (4) noul C. proc. civ., aceeași cerere de reexaminare se soluționează, cu citarea părților, prin încheiere definitivă.

De asemenea, potrivit art. 317 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. din 1865, hotărârile irevocabile puteau fi atacate cu contestație în anulare, când procedura de chemare a părții, pentru ziua când s-a judecat pricina, nu a fost îndeplinită potrivit cu cerințele legii, numai dacă acest motiv nu au putut fi invocat pe calea apelului sau recursului.

Textul acestui articol a fost reprodus oarecum în mod similar în cadrul art. 503 alin. (1) și art. 504 alin. (1) noul C. proc. civ.

Este de observat faptul că vechiul Cod de procedură civilă nu institua niciun fel de dispoziții în privința citării părților la soluționarea cererii de reexaminare. Apreciem că cererea de reexaminare a încheierii prin care s-a aplicat o amendă judiciară se soluționează în procedură necontencioasă, întrucât petentul nu tinde la stabilirea unui drept potrivit față de vreuna dintre părțile din proces. În acest context, din moment ce art. 338 alin. (1) C. proc. civ. din 1865 trimitea la dispozițiile procedurii contencioase, ca drept comun, în măsura în care acestea nu erau potrivnice procedurii contencioase, în privința citării părților erau incidente dispozițiile art. 85 C. proc. civ., respectiv regula citării părților.

Prin urmare, atât în vechea reglementare, cât și prin raportare la noul Cod de procedură civilă, cererea de reexaminare împotriva încheierii prin care s-a aplicat o amendă judiciară se judecă cu citare.

În acest context, apreciem că, sub imperiul ambelor reglementări, contestația în anulare declarată împotriva încheierii prin care a fost soluționată cererea de reexaminare este admisibilă, în ipoteza motivului referitor la nelegala citare a părții în cadrul acestei proceduri, dacă condițiile invocării acestuia sunt îndeplinite.

Nu există niciun text legal, în acest caz, care să interzică promovarea acestei căi de atac extraordinare împotriva încheierii pronunțate în procedura reexaminării, neavând nicio relevanță faptul că ambele sunt căi de atac de retractare, din moment ce oricum acestea privesc încheieri diferite (încheierea prin care s-a soluționat cererea de reexaminare, respectiv încheierea prin care a fost aplicată amenda judiciară). În ipoteza admiterii contestației în anulare, se va proceda la anularea încheierii pronunțate în reexaminare cu nelegala citare a petentului și la rejudecarea cererii de reexaminare cu legala sa citare.

Opinia, potrivit căreia contestația în anulare prin care s-a invocat necitarea părții la soluționarea cererii de reexaminare este inadmisibilă, întrucât din sintagma folosită de legiuitor în art. 108⁵ alin. (1) C. proc. civ. din 1865 („cel obligat la amendă poate face numai cerere de reexaminare”) ar rezulta că această cale extraordinară de atac este suprimată în mod expres de legiuitor, nu poate fi primită, din moment ce contestația în anulare se face împotriva încheierii prin care s-a soluționat cererea de reexaminare, iar nu a încheierii prin care a fost aplicată amenda judiciară.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

În opinie minoritară, aplicarea amenzii judiciare reprezintă o măsură de administrare judiciară, nesupusă niciunei căi de atac ordinare sau extraordinare, conform art. 465 C.

proc. civ., soluția admisibilității contestației în anulare conducând la eludarea dispoziției legale amintite.

I. **Executare silită**

1. **Titlul problemei de drept:**

Încuviințarea executării silite a amenzii contravenționale în temeiul unui titlu executoriu reprezentat de un proces-verbal de constatare și sancționare a contravenției, iar creditorul este Inspectoratul de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier (I.S.C.T.R.).³²

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 39 din O.G. nr. 2/2001

Cuvinte cheie: executare silită, amendă contravențională

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 37 din O.G. nr. 2/2001, *procesul-verbal neatăcut în termenul prevăzut la art. 31, precum și hotărârea judecătorească irevocabilă prin care s-a soluționat plângerea constituie titlu executoriu, fără vreo altă formalitate.*

Punerea în executare a sancțiunii amenzii contravenționale se face în conformitate cu art. 39 alin. (1) din O.G. nr. 2/2001, astfel: „a) de către organul din care face parte agentul constator, ori de câte ori nu se exercită calea de atac împotriva procesului-verbal de constatare a contravenției în termenul prevăzut de lege; b) de către instanța judecătorească, în celelalte cazuri”.

Potrivit alin. (2) al aceluiași articol: „În vederea executării amenzii, organele prevăzute la alin. (1) vor comunica din oficiu procesul-verbal de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii, neatăcut cu plângere în termenul legal, în termen de 30 de zile de la data expirării acestui termen, ori, după caz, dispozitivul hotărârii judecătorești irevocabile prin care s-a soluționat plângerea, în termen de 30 de zile de la data la care hotărârea a devenit irevocabilă, astfel: a) pentru sumele care se fac venit integral la bugetele locale, organelor de specialitate ale unităților administrativ-teritoriale în a căror rază teritorială domiciliază contravenientul persoană fizică sau, după caz, își are domiciliul fiscal contravenientul persoană juridică; b) pentru sumele care se fac venit integral la bugetul de stat, organelor de specialitate ale unităților subordonate Ministerului Finanțelor Publice - Agenția Națională de Administrare Fiscală, în a căror rază teritorială își are domiciliul fiscal contravenientul persoană juridică”.

În continuare, executarea amenzii contravenționale se realizează, așa cum prevede alin. (3) al art. 39 din O.G. nr. 2/2001, în condițiile prevăzute de dispozițiile legale privind executarea silită a creanțelor fiscale, adică potrivit prevederilor Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, de către organele de executare silită prevăzute de art. 220 din acest act normativ.

Executarea silită a titlurilor ce constată creanțe fiscale este așadar sustrasă procedurilor execuționale prevăzute de Codul de procedură civilă.

De altfel, în consonanță cu cele arătate, competența executorului judecătoresc stabilită prin art. 623 C. proc. civ. exclude valorificarea pe cale silită a creanțelor bugetului general consolidat.

În aceste condiții, o cerere de încuviințare a executării silite formulate potrivit art. 666 C. proc. civ. și care vizează executarea pe cale silită a amenzii contravenționale stabilite prin proces-verbal de constatare a contravenției se impune a fi respinsă ca inadmisibilă.

³² Curtea de Apel Craiova

Participanții au decis reportarea temei pentru următoarea întâlnire în vederea precizării cu exactitate a situației de fapt care a generat problema de drept în discuție.

2. Titlul problemei de drept:

Concursul dintre creditorul privilegiat, respectiv asociația de proprietari, și creditorul ipotecar (o bancă, beneficiară a unei ipoteci convenționale), în situația executării silite a unui imobil³³

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 51 alin. (1) din Legea nr. 230/2007; art. 78 alin. (3) din Legea nr. 71/2011; art. 2421 C. civ.; art. 29 din H.G. nr. 1588/2007

Cuvinte cheie: ipotecă imobiliară

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 51 alin. (1) din Legea nr. 230/2007: *„Asociația de proprietari are un privilegiu imobiliar cu rang prioritar asupra apartamentelor și altor spații proprietăți individuale ale proprietarilor din condominiu, precum și un privilegiu asupra tuturor bunurilor mobile ale acestora, pentru sumele datorate cu titlu de cotă de contribuție la cheltuielile asociației de proprietari, după cheltuielile de judecată datorate tuturor creditorilor în interesul cărora au fost făcute”.*

În cadrul problemei de față interesează privilegiul imobiliar recunoscut asociației asupra apartamentelor și altor spații individuale ale proprietarilor pentru garantarea achitării cotelor de contribuție ale acestora la cheltuielile asociației.

Cu titlu prealabil, se impune precizarea că, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod civil, 01 octombrie 2011, privilegiul special prevăzut de art. 51 alin. (1) din Legea nr. 230/2007 s-a transformat în ipotecă legală, așa cum prevede art. 78 alin. (3) din Legea nr. 71/2011, text în sensul căruia: *„De la data intrării în vigoare a Codului civil, privilegiile speciale imobiliare prevăzute în legi speciale devin ipoteci legale și vor fi supuse regimului prevăzut de Codul civil pentru ipoteci legale”.*

Ceea ce interesează așadar în contextul problemei supuse discuției este, în realitate, soluționarea conflictului dintre două ipoteci, una legală și una convențională, și nu acela dintre un privilegiu special (categorie din care făcea parte privilegiul asociației de proprietari) și o ipotecă convențională.

Potrivit art. 2421 C. civ., *rangul ipotecilor imobiliare este determinat de ordinea înregistrării cererilor de înscriere în cartea funciară.* În absența vreunei distincții, urmează că regula se aplică indiferent dacă în conflict se află ipoteci legale sau convenționale. Aceasta înseamnă că în concursul dintre ipoteca legală a asociației de proprietari și cea convențională a unei bănci va fi preferată aceea dintre ele în privința căreia au fost îndeplinite mai întâi cerințele de publicitate.

Formularea din cuprinsul art. 51 alin. (1) din Legea nr. 230/2007 în sensul căreia privilegiul asociației de proprietari este unul „cu rang prioritar” nu este echivalentă cu instituirea unei ipoteci privilegiate, care ar fi preferată chiar și în raport de o ipotecă în privința căreia s-au îndeplinit anterior formalitățile de publicitate. Avem în vedere în acest sens precizările oferite de Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 230/2007, aprobate prin H.G. nr. 1588/2007, mai exact art. 29 din cuprinsul lor, potrivit căruia privilegiul imobiliar prevăzut la art. 26 [este vorba de privilegiul reglementat de art. 51 alin. (1) din Legea nr. 230/2007 – s.n.] este opozabil celorlalți creditori numai de la data îndeplinirii formalităților de publicitate imobiliară.

Față de formularea neechivocă a textului, credem că nu poate fi pusă la îndoială ideea că ipoteca asociației de proprietari poate fi, ca o consecință a opozabilității ei,

³³ Curtea de Apel Ploiești

preferată altei ipotechi imobiliare convenționale, numai dacă formalitățile vizând publicitatea ei sunt anterioare celor îndeplinite cu privire la ipoteca în legătură cu care s-a născut conflictul.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM.

3. Titlul problemei de drept:

Încuviințarea executării silite a titlurilor executorii reprezentate de contractele de credit încheiate la distanță cu IFN-urile (prin e-mail, pe site-ul instituției) în condițiile în care nu există o semnătură olografă a debitorului³⁴

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 52 alin. (1) din Legea nr. 93/2009; art. 4 pct. 4, art. 5 din Legea nr. 455/2001; art. 267 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: încuviințare executare silită; contract de credit încheiat la distanță

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Considerăm că reprezintă titluri executorii și, în consecință, pot justifica o soluție de încuviințare a executării silite acele contracte de credit încheiate la distanță între instituțiile financiare nebancale și debitori, chiar dacă înscrisul nu poartă semnătura olografă a debitorului, cu condiția de a fi respectate dispozițiile legale în materie de semnătură electronică.

Dintru-început, trebuie precizat că, potrivit art. 52 alin. (1) din Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancale, *contractele de credit încheiate de o instituție financiară nebancale, precum și garanțiile reale și personale afectate garantării creditului constituie titluri executorii.*

Este de subliniat că, spre deosebire de O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, Legea nr. 93/2009 nu cuprinde dispoziții specifice privind modalitatea în care pot fi încheiate contractele de credit, ceea ce impune valorificarea, în completare, a dispozițiilor de drept comun.

În seria acestor dispoziții și raportat la specificul temei propuse, se înscriu, în primul rând, dispozițiile art. 267-268 C. proc. civ. care permit, în contextul reglementării înscrisurilor sub semnătură privată ca mijloace de probă în procesul civil, redactarea unui înscris în formă electronică. Valorificarea acestor dispoziții este îngăduită de inexistența unui text în legea specială din care să rezulte necesitatea unei forme solemne în cazul contractului de credit încheiat de instituția financiară nebancale.

Concret, dispozițiile Codului nu conțin o reglementare a problemei, ci fac trimitere la legislația specială în materia semnăturii electronice (art. 267 C. proc. civ.), actul normativ de referință fiind Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică.

În contextul în care, referitor la înscrisurile emise în formă electronică, problema semnăturii (debitorului) este cea mai demnă de interes, fiind, pentru acest motiv, în centrul temei propuse, este necesar să se examineze în ce ipoteză o semnătură electronică ar fi corespondentul semnăturii obișnuite, adică al unei semnături atașate înscrisului sub semnătură privată în forma sa tipică.

Răspunsul la această problemă îl oferă dispozițiile art. 5 din Legea nr. 455/2001 conform căruia înscrisul în formă electronică, căruia i s-a încorporat, atașat sau i s-a asociat logic o semnătură electronică extinsă, bazată pe un certificat calificat nesuspendat sau nerevocat la momentul respectiv și generată cu ajutorul unui dispozitiv securizat de creare a semnăturii electronice, este asimilat, în ceea ce privește condițiile și efectele sale, cu

³⁴ Curtea de Apel Galați

Înscrisul sub semnătură privată. În consecință, dacă forma scrisă este cerută ca o condiție de probă, un înscris în formă electronică îndeplinește această cerință dacă i s-a încorporat, atașat sau i s-a asociat logic o semnătură electronică extinsă, bazată pe un certificat calificat și generată prin intermediul unui dispozitiv securizat de creare a semnăturii (art. 7 din lege).

Aceste texte trebuie coroborate, pe de o parte, cu art. 4 pct. 4 din aceeași lege specială, care definește semnătura electronică extinsă ca fiind cea semnătură electronică care este legată în mod unic de semnatar, asigură identificarea semnatarului, este creată prin mijloace controlate exclusiv de semnatar și este legată de datele în formă electronică, la care se raportează în așa fel încât orice modificare ulterioară a acestora este identificabilă. Pe de altă parte, trebuie avută în vedere definiția legală a certificatului calificat, rezultată din dispozițiile art. 4 pct. 12, art. 18 și art. 20 din lege, certificatul neputând fi eliberat decât de un furnizor de servicii de certificare.

Concluzionând, simpla lipsă a unei semnături olografe a debitorului pe contractul încheiat în formă electronică nu neagă valoarea de titlu executoriu a contractului de credit astfel încheiat, însă neîndeplinirea condițiilor prevăzute de lege în ceea ce privește existența unei semnături electronice nu poate fi lăsată exclusiv pe seama contestației la executare.

În esență, ar fi dificil de susținut că existența unui înscris, pretins a fi titlu executoriu, redactat în formă tipărită, dar nesemnat de către debitor – ipoteză cu care trebuie echivalată aceea a înscrisului emis în formă electronică, dar lipsit de semnătură electronică extinsă – ar permite încuviințarea executării silite, tocmai pentru că lipsa semnăturii de pe înscris îi refuză acestuia recunoașterea sa ca înscris sub semnătură privată, fie și într-o procedură necontencioasă, precum este procedura încuviințării executării silite.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM.

4. Titlul problemei de drept:

Validarea popririi. Termenul de formulare a cererii de validare în situația emiterii unor adrese succesive de înființare a popririi³⁵

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: validare poprire

Acte normative incidente: art. 784, art. 790 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: validare poprire

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Problema a fost discutată în cadrul întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție, ce a avut la Curtea de Apel Timișoara, în perioada de 19-20 noiembrie 2015.

Redăm în continuare punctul de vedere INM acceptat în unanimitate de către participanți: „Termenul în care trebuie formulată, sub sancțiunea decăderii, cererea de validare a popririi trebuie calculat, în cazul unor popriri succesive (deci înființate împotriva aceluiași terț poprit, în temeiul aceluiași titlu executoriu, pentru aceeași creanță) în raport cu ultima adresă de înființare a popririi.

În argumentarea acestei opinii, trebuie să se ia în considerare că, potrivit art. 790 alin. (1) C. proc. civ., cererea de validare trebuie introdusă în termen de cel mult o lună de la data când terțul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmărilor.

Obligația de consemnare sau, după caz, de plată se naște ca efect al comunicării către terțul poprit a unei adrese de înființare a popririi, data comunicării fiind echivalentă cu

³⁵ Curtea de Apel Bacău

data indisponibilizării sumelor datorate debitorului poprit de către terțul poprit [art. 784 alin. (1) C. proc. civ.].

Codul nu interzice emiterea unor adrese succesive de înființare a popririi, scenariu justificat tocmai de faptul că terțul poprit, deși, în realitate, datorează sume de bani debitorului poprit, nu se conformează măsurii popririi. Dacă raportul juridic obligațional dintre debitorul poprit și terțul poprit subzistă la data popririi ulterioare, terțul poprit, în temeiul acestei noi popriri, are în sarcina sa o (nouă) obligație de conformare.

Nu s-ar putea susține că o asemenea soluție ar face din termenul de o lună, prevăzut pentru formularea cererii de validare, unul de recomandare. Sancțiunea la adresa creditorului poprit va fi tocmai aceea că, prin efectul validării unei popriri ulterioare, terțul poprit nu va putea fi condamnat la plată direct către creditorul poprit decât cu privire la acele obligații de plată care erau scadente la data popririi ulterioare ori care vor deveni scadente ulterior comunicării acestora din urmă; dimpotrivă, plățile făcute de terțul poprit către debitorul poprit în intervalul dintre data comunicării primei popriri și data comunicării popririi ulterioare vor rămâne neatinse de hotărârea de validare, căci s-a validat nu o poprire în general, ci o anumită poprire (poprirea ulterioară).

În consecință, se va putea ajunge la pronunțarea unei soluții în sensul de a se admite în parte o cerere de validare a popririi, în contextul admiterii excepției tardivității cererii în raport cu prima poprire, în măsura în care creditorul poprit solicită validarea inclusiv în raport cu prima poprire”.

Întrucât nu au fost identificate argumente noi de natură să atragă reconsiderarea soluției agreeate cu ocazia Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție desfășurate la Curtea de Apel Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015, a fost menținută soluția adoptată cu acel prilej.

5. Titlul problemei de drept:

Efectele constatării perimării executării silite în contestațiile la executare întemeiate pe vechiul Cod de procedură civilă. Perimarea executării silite în contestațiile la executare în care se contestă toate actele de executare³⁶

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 389 C.proc.civ. 1865; art. 698 C.proc.civ.

Cuvinte cheie: perimarea executării silite

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În ceea ce privește prima problemă, apreciem că, prin efectul constatării perimării executării silite, sunt desființate toate actele de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea, în parte, a creanței.

Această soluție este impusă de dispozițiile noului Cod de procedură civilă, însă ar trebui acceptată și în raport cu vechiul Cod.

Astfel, potrivit art. 389 din vechiul Cod de procedură civilă „dacă creditorul a lăsat să treacă 6 luni de la data îndeplinirii oricărui act de executare, fără să fi urmat alte acte de executare, executarea se perimă de drept și orice parte interesată poate cere desființarea ei”.

Este de necontestat că perimarea executării silite a fost reglementată pentru a sancționa pasivitatea creditorului în procedura execuțională. Fiind vorba de o sancțiune la adresa creditorului, ea nu trebuie extinsă, în consecințele sale, dincolo de rațiunea reglementării, rațiune, oricum, din ce în ce mai dificil de explicat după intrarea în vigoare a

³⁶ Curtea de Apel Craiova

Legii nr.188/2000 privind executorii judecătorești, act normativ prin efectul căruia profesia de executor judecătoresc s-a reorganizat ca profesie liberală.

În alți termeni, după adoptarea acestei reglementări, în lumina căreia executorul judecătoresc a încetat să fie un funcționar de stat, devenind un profesionist care îndeplinește un serviciu public, dar pe bază de profit, existența unei cereri de executare silită, valabil formulată, neînsoțită de o renunțare la executare din partea creditorului ar fi, în sine, suficientă pentru a releva stăruință în executare.

Fără a face abstracție de faptul că, și după 2000, legislația execuțională a continuat să facă perimarea incidentă când creditorul lasă să treacă un termen de 6 luni fără să se facă acte de urmărire, trebuie subliniat că, în aceeași legislație, perimarea nu opera în termeni similari nulității executării silite. Relevantă în acest sens este dispoziția art. 389 alin. (3) din vechiul Cod care, deși pretindea creditorului, subsecvent constatării perimării executării, să facă o nouă cerere de executare silită, îl dispensa, pe de altă parte, pe executor de obligația de a mai comunica, odată cu somația aferentă noii proceduri, titlul executoriu.

O asemenea dispensă, nesuținută de vreun text de lege din materia nulității executării silite, conduce la concluzia că sancționarea creditorului nu merge până în punctul în care, pe cale de ficțiune juridică, să se considere că împotriva debitorului nu a fost efectuat, în privința aceluși titlu executoriu, niciun act de executare.

În plus, premisa, nescrisă, dar, totuși, evidentă, a perimării executării silite este existența unei executări valabile, constatare care nu face decât să se opună unei preluări, pe cale de analogie mecanică, a efectelor anulării executării silite, în materia perimării executării. Iar, dacă rațiunea perimării este lipsa de stăruință a creditorului, atunci nu sunt motive să fie afectate acele acte de executare efectuate care au condus la realizarea, în parte, a creanței.

De aceea, deși vechiul Cod nu are un text corespondent normei de la art. 698 alin. (2) din noul Cod, normă care dispune că perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor care au dus la realizarea în parte a creanței cuprinse în titlu executoriu și a accesoriilor, soluția nu ar putea fi decât aceeași.

În ceea ce privește cea de-a doua problemă, considerăm că, dacă au fost efectuate acte de executare la o dată în raport cu care se împlinise termenul de perimare a executării silite, contestația la executare prin care se invocă incidența perimării se supune termenului de 15 zile, calculat în raport cu actul de executare efectuat după ce a operat perimarea.

Sub acest aspect, incidența perimării executării silite nu are de ce să atragă, în favoarea debitorului, un regim mai favorabil decât cel al nulității înseși. Or, dacă, pentru a obține anularea executării silite, debitorul are la dispoziție un termen maximal de 15 zile de la data la care a luat cunoștință de somație ori de când a luat cunoștință de primul act de executare [art. 401 lit. c) din vechiul Cod], nu s-ar justifica de ce impedimentul creat de incidența perimării, un viciu, calitativ vorbind, inferior nulității executării înseși, i-ar permite debitorului să formuleze contestație fără a fi condiționat de vreun termen; lipsa de stăruință a creditorului nu poate fi, împotriva sa, mai gravă decât satisfacerea creanței cu prețul unei executări silite nelegale.

Desigur, dacă, ulterior actului de executare efectuat după împlinirea termenului de perimare, mai sunt efectuate și alte acte de executare silită, contestația introdusă în termen de 15 zile de la data la care debitorul a luat cunoștință de acel act de executare va permite, prin intermediul capătului de cerere vizând anularea actelor de executare subsecvente, anularea și acestor din urmă acte.

1. În ceea ce privește efectele constatării perimării executării silite începute sub imperiul Codului de procedură civilă anterior, în unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM, în sensul că perimarea executării atrage desființarea tuturor actelor de executare, cu excepția celor prin care s-a

realizat valorificarea în parte a creanței cuprinse în titlu executoriu, similar soluției consacrate în prezent de art. 698 alin. (2) din noul Cod de procedură civilă.

2. Cu privire la termenul în care poate fi promovată contestația la executare prin care se invocă incidența perimării executării silită, în unanimitate, în acord cu soluția propusă în opinia INM, participanții la întâlnire au agreeat că, dacă ulterior împlinirii termenului de perimare, au fost efectuate acte de executare, termenul este de 15 zile și se calculează în raport cu primul act de executare efectuat după împlinirea termenului de perimare.

Dacă însă ulterior împlinirii termenului de perimare creditorul nu a stăruit în executare, pentru desființarea actelor de executare efectuate anterior intervenirii perimării debitorul nu are la îndemână calea contestației la executare întrucât, prin ipoteză, nu există acte de executare efectuate ulterior perimării, a căror legalitate să poată fi cenzurată pe calea contestației la executare. În acest caz, fiind vorba despre acte de executare anterioare perimării, prin urmare valabile, pentru desființarea lor (iar nu pentru anularea acestora) debitorul are la îndemână doar o acțiune în constatarea perimării. Soluția este identică și în condițiile incidenței perimării unei executări silită începute sub noul Cod de procedură civilă, o atare acțiune în constatare găsindu-și izvorul în cuprinsul art. 698 alin. (1) C.pr.civ.

6. Titlul problemei de drept:

Incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 895/17.12.2015 în cazul în care contestația la executare silită a fost introdusă după data publicării deciziei în Monitorul Oficial (data de 04.02.2016)³⁷

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: Decizia Curții Constituționale nr. 895/17.12.2015

Cuvinte cheie: contestație la executare; încuviințare executare silită; executor judecătoresc

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Considerăm că Decizia Curții Constituționale nr. 895/2015 nu produce efecte decât în privința încheierilor de încuviințare a executării silită pe care executorul judecătoresc le-ar fi emis după data publicării deciziei în Monitorul Oficial, cu consecința anulării unor asemenea încheieri dacă debitorul a solicitat, printre altele, anularea lor pentru motivul necompetenței organului de executare silită, pe calea unor contestații la executare introduse în termen.

Precizăm că această opinie a fost afirmată și cu ocazia Întâlnirii președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, care a avut loc la Bacău, în perioada 22-23 iunie 2016.

Opinia s-a întemeiat, în esență, pe argumente legate de efectele exclusiv pentru viitor pe care, potrivit Constituției, le generează deciziile Curții Constituționale, cu începere de la data publicării acestora în Monitorul Oficial, dar și considerentele deciziei în discuție, întrucât, sub acest din urmă aspect, în finalul paragrafului nr. 28 se consemnează că, de la data publicării deciziei, încetează competența executorului judecătoresc de a încuviința executarea silită.

Menționăm, totodată, că, la aceeași întâlnire, opinia majorității participanților, întemeiată, în principal, pe prima teză a paragrafului nr. 28 din decizie, a fost în sensul că, dimpotrivă, decizia Curții Constituționale vizează contestațiile la executare formulate împotriva încheierilor de încuviințare date de executorul judecătoresc, aflate pe rolul

³⁷ Curtea de Apel Timișoara

instanțelor la data publicării deciziei în Monitorul Oficial, indiferent de obiectul sau motivul contestației la executare, instanța putând invoca din oficiu decizia Curții Constituționale.

Problema de drept, așa cum a fost formulată pentru prezenta întâlnire, are în vedere interpretarea aceluiași paragraf (nr. 28) care, recunoscând incidența deciziilor Curții Constituționale chiar în raport cu încheieri de încuviințare pronunțate de executorul judecătoresc înainte de data publicării deciziei în Monitorul Oficial, se referă explicit la contestațiile la executare aflate, la data anterior menționată, pe rolul instanțelor de executare. Fiind pe deplin lămurită situația încheierii de încuviințare a executării pe care executorul judecătoresc, cu încălcarea deciziei Curții, dar, deopotrivă, a O.U.G. nr.1/2016, ar pronunța-o după data respectivă, ar părea descoperită ipoteza în care o asemenea încheiere a fost emisă înainte de acea dată (după adoptarea deciziei or înainte chiar de adoptarea acesteia), însă contestația la executare, cu respectarea termenului de 15 zile, ar fi fost formulată după data publicării deciziei.

În contextul în care, în drept, nu au intervenit schimbări de natură să justifice o reevaluare a opiniei formulate de Institutul Național al Magistraturii cu ocazia întâlnirii de la Bacău, soluția negării efectelor deciziei în privința contestațiilor la executare formulate împotriva încheierilor de încuviințare emise de executorul judecătoresc anterior publicării deciziei în Monitorul Oficial rămâne valabilă, neinteresând, din prisma argumentelor acestei opinii, dacă data formulării contestației este situată înainte ori după data publicării Deciziei nr. 895/2015 în Monitorul Oficial.

Nu mai puțin, dacă se împărtășește teza incidenței deciziei Curții Constituționale și în privința încheierilor de încuviințare emise de executor într-o perioadă în raport cu care deciziile Curții în general nu pot produce niciun efect, atunci referirea, în paragraful nr. 28 al deciziei, la ipoteza unor contestații la executare aflate pe rolul instanței de executare la data publicării deciziei nu ar trebui interpretată în sens strict.

Argumentul *a fortiori* face loc, în interiorul tezei împărtășite, cu majoritate de voturi, la întâlnirea de la Bacău, și ipotezei contestațiilor la executare introduse după data publicării deciziei, neputând fi lăsată descoperită ipoteza în care, lecturând, în aceeași cheie strictă, paragraful nr. 28 (lectură posibilă chiar de la data publicării, pe site-ul Curții, a deciziei, dată anterioară publicării în Monitorul Oficial), executorul judecătoresc a comunicat încheierea de încuviințare emisă anterior datei publicării deciziei în Monitorul Oficial nu imediat după emiteră, ci după această dată.

Întrucât nu au fost identificate argumente noi de natură să atragă reconsiderarea soluției agreeate cu ocazia Întâlnirii președinții secțiilor civile ale curților de apel desfășurată la Bacău, desfășurate în perioada 22-23 iunie 2016, a fost menținută soluția adoptată cu acel prilej.

7. Titlul problemei de drept:

Stabilirea competenței teritoriale a executorului judecătoresc în cazul executării silită a unui debitor prin poprirea conturilor sale bancare³⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 782 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competență teritorială; executor judecătoresc; poprire

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

³⁸ Curtea de Apel Timișoara

Această problemă își are originea în formularea art. 782 alin. (2) C. proc. civ.³⁹, potrivit căruia *”în cazul popririi pe conturile unei persoane fizice sau juridice, competența aparține executorului judecătoresc al cărui birou se află în circumscripția curții de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori, după caz, de la sediul principal sau, după caz, de la sediile secundare ale instituției de credit unde debitorul și-a deschis contul. Dacă debitorul are mai multe conturi deschise, competența pentru înființarea popririi asupra tuturor conturilor aparține executorului judecătoresc de la oricare dintre locurile unde acestea au fost deschise”*.

Astfel, presupunând că pe rolul judecătoriei se înregistrează o cerere de încuviințare a executării silită formulate de către un executor judecătoresc din circumscripția Curții de Apel București împotriva unui debitor cu domiciliul în județul Timiș, prin poprirea unui cont bancar deschis la un sediu secundar din Timișoara, se ridică problema dacă executorul judecătoresc este sau nu competent.

Creditorul are de ales, potrivit art. 782 alin. (2) C. proc. civ., între un executor judecătoresc din circumscripția curții de apel de la domiciliul sau sediul debitorului ori a curții de apel de la sediul central sau secundar al instituției de credit unde a fost deschis contul în concret.

În speța descrisă mai sus este competent a efectua executarea silită prin poprire executorul ce se află în raza teritorială a Curții de Apel Timișoara, raportat la sediul secundar unde a fost deschis contul bancar, nu și un executor cu sediul în circumscripția Curții de Apel București, unde se află sediul central al băncii.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM.

II. Aspecte de practică neunitară în materia dreptului civil

1. Titlul problemei de drept:

Prescripția dreptului la acțiune în situația contractelor încheiate în baza vechiului Cod civil care prevăd prestații succesive. Aplicarea legii civile în timp⁴⁰

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 102, art. 201 din Legea nr. 71/2011; art. 12 din Decretul nr. 167/1958; art. 6, art. 2526 C. civ.

Cuvinte cheie: prescripție extinctivă; aplicarea legii civile în timp; prestații succesive

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Norma tranzitorie care soluționează conflictul vizând aplicarea în timp a actualului Cod civil și a Decretului nr. 167/1958 în materia prescripției extinctive este art. 201 din Legea nr. 71/2011, în sensul căruia: „Prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit”.

Nu este aplicabil cazului analizat art. 102 din același normativ, potrivit căruia: „Contractul este supus dispozițiilor legii în vigoare la data când a fost încheiat în tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea sa”, acesta având natura unei norme generale în raport de art. 201 din Legea nr. 71/2011, a cărei aplicare prioritară este impusă de caracterul special al regulii pe care o conține.

³⁹ Textul este redat în forma anterioară modificării prin Legea nr. 17/2017. De altfel, având în vedere modificarea art. 782 C. proc. civ., problema în discuție privește doar executările silită începute până la 24.03.2017, data intrării în vigoare a Legii nr. 17/2017.

⁴⁰ Curtea de Apel Oradea

Pe de altă parte, atât Decretul nr. 167/1958, prin art. 12 (în sensul căruia: „În cazul când un debitor este obligat la prestațiuni succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare din aceste prestațiuni se stinge printr-o prescripție deosebită”), cât și art. 2526 C. civ. (potrivit căruia: „Când este vorba de prestații succesive, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă de la data la care fiecare prestație devine exigibilă, iar dacă prestațiile alcătuiesc un tot unitar, de la data la care ultima prestație devine exigibilă”) stabilesc regula conform căreia, în cazul prestațiilor succesive, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă diferit, pentru fiecare prestație, de la data exigibilității ei.

În acest fel devine posibil ca momentul de început al prescripției dreptului la acțiune pentru o anumită prestație succesivă să fie situat în timp într-o perioadă în care era aplicabil Decretul nr. 167/1958 (până la data de 01 octombrie 2011), iar pentru o altă prestație, el să fie poziționat în timp într-o perioadă când este deja aplicabil noul Cod civil (începând cu data de 01 octombrie 2011). Prin raportare la art. 201 C. civ., ar urma ca în prima situație să fie aplicabil Decretul nr. 167/1958, iar în cea de-a doua, noul Cod civil.

Situația nu trebuie să surprindă atât timp cât legiuitorul a privit fiecare prescripție ca o situație juridic autonomă, guvernată de legea în vigoare la momentul începerii ei, soluție conformă atât cu principiul aplicării imediate a legii civile noi, cât și cu cel al neretroactivității ei.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM.

A fost exprimată și opinia că stabilirea legii aplicabile nu trebuie făcută prin raportare la momentul exigibilității fiecăreia dintre prestații, ci, indiferent de modalitatea de executare a prestațiilor – uno ictu sau succesivă – legea care guvernează regimul juridic al prescripției extinctive în integralitate este legea contractului, respectiv legea în vigoare la momentul încheierii sale, conform dispozițiilor art. 6 alin. (2) C. civ. și ale art. 102 din Legea nr. 71/2011.

2. Titlul problemei de drept:

Aplicarea Codului de procedură civilă sau a Decretului-Lege nr. 115/1938 în privința uzucapiunilor începute sub imperiul acestui din urmă act normativ⁴¹

Materia: drept civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: uzucapiune

Acte normative incidente: art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012; Decizia ÎCCJ nr. 19/2015; art. 28 din Decretul-Lege nr. 115/1938

Cuvinte cheie: uzucapiune; aplicarea legii civile în timp

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cu titlu prealabil, se impune precizarea că doar uzucapiunea extratabulară prevăzută de art. 28 din Decretul-Lege nr. 115/1938 este în situația de a fi valorificată într-un context judiciar, nu și uzucapiunea tabulară reglementată de art. 27 din același act normativ, în privința căreia curgerea termenului prescripției achizitive atrage asanarea viciilor titlului și validarea înscrierii deja efectuate, fără ca pentru aceasta să mai fie necesară declanșarea unui proces civil.

Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012: „Dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare”.

Textul are vocația de a soluționa conflictul intertemporal dintre actualul Cod de procedură civilă și dispozițiile procedurale anterioare intrării sale în vigoare. Soluția oferită de către legiuitor este aceea că noul Cod de procedură civilă se aplică tuturor proceselor și executărilor silite începute odată cu intrarea sa în vigoare.

⁴¹ Curtea de Apel Târgu Mureș

Prin urmare, răspunzând problemei de practică neunitară ridicată, apreciem că o cerere având ca obiect constatarea îndeplinirii condițiilor uzucapiunii în vederea înscrierii dreptului de proprietate în cartea funciară este guvernată de noul Cod de procedură civilă, chiar dacă ea privește o posesie începută sub imperiul Decretului-Lege nr. 115/1938.

În condițiile pronunțării de către Înalta Curte de Casație și Justiție a Deciziei nr. 19/2015, care exclude aplicarea procedurii speciale reglementate de art. 1050-1053 C. proc. civ. posesiilor începute anterior intrării în vigoare a noului Cod civil și față de împrejurarea că prin cererea ce face obiectul analizei se tinde la recunoașterea unui drept potrivit în raport de o altă persoană, considerăm că unui atare demers urmează să-i fie aplicabile regulile procedurii contencioase prevăzute de actualul Cod de procedură civilă.

Soluția propusă nu este contrazisă de considerentele invocate de către instanța supremă în cuprinsul Deciziei nr. 19/2015.

Din întregul aparat argumentativ la care a apelat instanța supremă se degajă cu evidență ideea că dispozițiile procedurii speciale reglementate de art. 1050-1053 C. proc. civ nu pot fi aplicate posesiilor începute anterior intrării în vigoare a Codului civil întrucât ar modifica efectul de drept substanțial atașat acestora sub aspectul momentului de la care se consideră dobândit dreptul de proprietate prin uzucapiune.

Argumentul principal reținut de către instanța supremă a fost acela că art. 1053 alin. (3) C. proc. civ. se constituie într-o normă specială (care derogă de la normele cuprinse în art. 56 din Legea nr. 71/2011), ce recunoaște efect constitutiv înscrierii în cartea funciară în condițiile dobândirii dreptului de proprietate prin uzucapiune. Iar un atare efect poate fi asociat doar uzucapiunilor începute după intrarea în vigoare a codului civil, nu și celor care au ca temei posesii începute într-o perioadă anterioară, întrucât s-ar modifica efectele atribuite acestora, atât timp cât uzucapiunile guvernate de Decretul-Lege nr. 115/1938 și de vechiul Cod civil au un caracter retroactiv.

Din niciun considerent al instanței supreme nu se poate reține ideea că cererile având ca obiect dobândirea dreptului de proprietate prin uzucapiune întemeiate pe Decretul-Lege nr. 115/1938 și pe vechiul Cod civil, formulate după data intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, nu ar fi guvernate de către acesta, preocuparea instanței supreme fiind centrată pe ideea inaplicabilității procedurii speciale reglementate de art. 1050-1053 C. proc. civ. unor astfel de cereri.

Faptul că lucrurile stau astfel o dovedește reproducerea următorului alineat din motivarea Deciziei nr. 19/2015: „Prevederile art. 24 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora "Dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare", nu pot constitui un argument în favoarea opiniei contrare, deoarece, în cazul posesiilor începute anterior intrării în vigoare a Codului civil și valorificate printr-o cerere de chemare în judecată formulată ulterior intrării în vigoare a Codului de procedură civilă, nu se pune problema aplicării vechii legi procedurale, ci se aplică tot legea nouă, însă nu cea configurată în procedura specială (care este circumscrisă uzucapiunilor întemeiate pe Codul civil), ci dispozițiile generale ale Codului de procedură civilă”.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM, în sensul că valorificarea posesiilor începute anterior intrării în vigoare a Codului civil se realizează, după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, conform dispozițiilor procedurale ale acestuia, uzucapantul având la dispoziție o acțiune în constatare cu caracter contencios, de drept comun, iar nu procedura specială prevăzută la art. 1050-1053 C. proc. civ., sens în care a statuat și Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 19/2015.

3. Titlul problemei de drept:

Obligarea celor ce aduc daune sănătății propriei persoane, din culpă, să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată, chiar dacă au calitatea de asigurat⁴²

Materia: drept civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 230 alin. (1), art. 320 din Legea nr. 95/2006

Cuvinte cheie: daune aduse sănătății; asigurat

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 320 din Legea nr. 95/2006: (1) „Persoanele care prin faptele lor aduc daune sănătății altei persoane, precum și daune sănătății propriei persoane, din culpă, răspund potrivit legii și au obligația să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată. Sumele reprezentând cheltuielile efective vor fi recuperate de către furnizorii de servicii medicale. (2) Furnizorii de servicii care acordă asistența medicală prevăzută la alin. (1) realizează o evidență distinctă a acestor cazuri și au obligația să comunice lunar casei de asigurări de sănătate cu care se află în relație contractuală această evidență, în vederea decontării, precum și cazurile pentru care furnizorii de servicii medicale au recuperat cheltuielile efective în vederea restituirii sumelor decontate de casele de asigurări de sănătate pentru cazurile respective”.

De asemenea, în conformitate cu art. 230 alin. (1) din același act normativ: „Asigurații beneficiază de pachetul de servicii de bază în caz de boală sau de accident, din prima zi de îmbolnăvire sau de la data accidentului și până la vindecare, în condițiile stabilite de prezenta lege, de contractul-cadru și normele sale de aplicare”.

Din coroborarea dispozițiilor normative citate, rezultă cu claritate că doar persoanele neasigurate ar putea fi obligate la despăgubiri către furnizorul de servicii medicale, dacă prin faptele lor aduc daune sănătății proprii.

Soluția este firească, atât timp cât furnizorul de servicii medicale poate reclama un prejudiciu doar în acele situații în care contravaloarea activităților prestate nu poate fi acoperită de către casele de asigurări de sănătate, ceea ce se întâmplă, în principiu, doar în cazul persoanelor neasigurate. Doar în mod excepțional, calitatea de debitor pentru repararea prejudiciului cauzat furnizorului de servicii medicale poate reveni și unei persoane asigurate, atunci când tipul de serviciu medical prestat nu se subsumează aceluia care sunt asigurate (cum ar fi cele prevăzute de art. 248 din Legea nr. 95/2006, dacă contravaloarea serviciilor trebuie acoperită de către asigurat).

Cu majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM. Distincția dintre dispozițiile art. 320 și art. 230 ale Legii nr. 95/2006 este dată de calitatea persoanei, aspect care rezultă cu claritate din noțiunile utilizate de cele două dispoziții legale, astfel că, în timp ce art. 230 se referă la „asigurați”, art. 320 face referire la „persoanele care prin faptele lor aduc daune (...) sănătății propriei persoane”.

A fost exprimată și opinia conform căreia cheltuielile ocazionate de asistența medicală acordată pot fi puse în sarcina asiguratului din sistemul de asigurare obligatorie prin efectul legii ori de câte ori fapta care a generat necesitatea asistenței medicale se circumscrie ipotezei menționate la art. 320, text care instituie o excepție de la regula enunțată la art. 230, aspect care rezultă și din cronologia celor două articole.

4. Titlul problemei de drept:

⁴² Curtea de Apel București

Consecințele instituirii sechestrului penal asupra bunului care face obiectul unei promisiuni de vânzare încheiate anterior instituirii măsurii asigurătorii

Materia: drept civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: hotărâre care ține loc de contract

Acte normative incidente: art. 1669 alin. (1) C. civ.; art. 249 alin. (2) C. proc. pen.

Cuvinte cheie: sechestrul penal; promisiune de vânzare-cumpărare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Pentru ipoteza în discuție, apreciem că nu se poate pronunța o hotărâre care să țină loc de contract de vânzare, chiar dacă promisiunea de vânzare pe care se întemeiază acțiunea a fost notată în cartea funciară anterior înscrierii măsurii asigurătorii.

În argumentarea acestei opinii, se pornește de la dispozițiile art. 1669 alin. (1) C. civ., potrivit căruia când una dintre părțile care au încheiat o promisiune bilaterală de vânzare refuză, nejustificat, să încheie contractul promis, cealaltă parte poate cere pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, dacă toate celelalte condiții de validitate sunt îndeplinite.

În consecință, singurul element care face diferența dintre încheierea contractului de vânzare în fața notarului public, pe de o parte, și pronunțarea hotărârii la care se referă art. 1669 alin. (1) C. civ., pe de altă parte, este lipsa consimțământului celui care a promis să vândă bunul promis. Dincolo de acest element, care face ca, în temeiul legii, instanța să fie abilitată a suplini consimțământul promitentului-vânzător, hotărârea judecătorească produce aceleași efecte cu cele produse de o vânzare notarială, iar judecătorul nu ar putea emite un act corespondent actului autentic notarial dacă ar constata existența unei împrejurări de natură să împiedice încheierea actului notarial. În alți termeni, rolul judecătorului investit cu pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de vânzare nu este acela de a permite ignorarea unor situații în a căror prezență notarul public ar fi oprit să autentifice vânzarea respectivă.

Or, revenind la tema propusă, existența unui măsuri asigurătorii instituite, în procesul penal, cu privire la bunul care face obiectul unei promisiuni de vânzare, ar împiedica încheierea unui act de dispoziție, bunul respectiv fiind indisponibilizat în temeiul art. 249 alin. (2) din Codul de procedură penală. Notarul public căruia i s-ar cere autentificarea vânzării nu ar putea valorifica, în scopul instrumentării operațiunii ce i se solicită, eventuala anterioritate a promisiunii față de actul de instituire a sechestrului, cu atât mai mult cu cât, chiar dacă este precedată de o promisiune, actul pe care părțile îl preconizează – vânzarea – produce efecte pentru viitor, nefiind unul declarativ, și anume cu efect retroactiv chiar de la data promisiunii.

În mod similar, nici instanța de judecată, atunci când ar pronunța hotărârea care să țină loc de vânzare, nu ar emite un act cu efect retroactiv, căci, tocmai din cauza semnificației juridice particulare a actului jurisdicțional – hotărârea ține de loc de vânzare, hotărârea, în mod atipic, ar produce efecte exclusive pentru viitor (mai exact, de la data rămânerii definitive). De aceea, nici în cazul în care promisiunea este urmată, nu de vânzare, ci de hotărâre care ține loc de vânzare, anterioritatea promisiunii față de sechestrul nu profită și hotărârii.

În cadrul dezbaterilor a fost exprimată și opinia că, având în vedere dispozițiile art. 627 alin. (4) C. civ., potrivit cărora clauza de inalienabilitate este subînțeleasă în ipoteza încheierii unei promisiuni de vânzare, anterioritatea înscrierii în cartea funciară a promisiunii, în scopul asigurării opozabilității clauzei de inalienabilitate care o însoțește, nu ar mai permite o indisponibilizare ulterioară a bunului prin instituirea unui sechestrul penal.

Având în vedere argumentele expuse în favoarea ambelor opinii, participanții au apreciat că se impune o analiză aprofundată, motiv pentru care au decis reportarea problemei pentru următoarea întâlnire.

5. Titlul problemei de drept:

Cereri de recunoaștere a hotărârilor pronunțate de instanțele străine, în materia „minori și familiei”. Motivele de refuz ale recunoașterii hotărârii străine⁴³

Materia: dreptul civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect Ecris: recunoașterea hotărârilor străine

Acte normative incidente: art. 21, art. 22 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003; art. 17 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008

Cuvinte cheie: recunoaștere hotărâre străină

Opinia Institutului Național al Magistraturii⁴⁴:

Dispozițiile legale aplicabile în materia recunoașterii unei hotărâri de divorț pronunțate de o instanță a unui stat membru al Uniunii Europene (exceptând Danemarca) sunt cele ale Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și a răspunderii părintești⁴⁵ (art. 21-24), act obligatoriu și direct aplicabil în toate statele membre.

Atât în materie matrimonială, cât și în materia răspunderii părintești, Regulamentul afirmă principiul recunoașterii de drept a hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele statelor membre UE. În acest sens, o hotărâre de divorț sau în materia răspunderii părintești, pronunțată într-un stat membru produce efecte în alt stat membru fără a fi necesar să se recurgă la nicio procedură [art. 21 alin. (1)]. Mai mult, nu este necesară nicio procedură pentru actualizarea actelor de stare civilă, pe baza unei hotărâri de divorț pronunțate în alt stat membru, care nu mai poate fi supusă niciunei căi de atac în statul membru de origine [art. 21 alin. (2) din Regulamentul 2201/2003].

În același timp, alin. (3) al art. 21 prevede că orice parte interesată poate solicita, în conformitate cu procedurile prevăzute de regulament, pronunțarea unei hotărâri de recunoaștere sau de refuz al recunoașterii hotărârii.

Se pune problema dacă partea care dorește numai să înscrie mențiunile despre desfacerea căsătoriei în actele de stare civilă este o persoană interesată în sensul art. 21 alin. (3).

În acord cu opinia exprimată de secția civilă a Curții de Apel Ploiești în punctul său de vedere, apreciem că cererea pentru recunoașterea unei hotărâri de divorț pronunțată într-un stat membru UE (cu excepția Danemarcei) în vederea actualizării actelor de stare civilă, este lipsită de interes.

Legislația românească privind înscrierile în registrele de stare civilă, ca urmare a divorțului, ia în considerare dispozițiile menționate ale dreptului Uniunii Europene, făcând distincție între hotărârile judecătorești străine de divorț recunoscute de plin drept și cele care nu beneficiază de acest statut.

Astfel, HG nr. 64/2011 de aprobare a Metodologiei de aplicare unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă⁴⁶ (art. 93) prevede următoarele: „(1) Atunci când se primesc, direct din străinătate, comunicări de mențiuni, acestea se operează numai cu aprobarea D.E.P.A.B.D., cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (2). (2) Înscrierea în actele de stare

⁴³ Curtea de Apel Ploiești

⁴⁴ Opinia aparține Catedrei de Dreptul Uniunii Europene din cadrul INM și a fost redactată de doamna Gabriela FLORESCU, judecător în cadrul Curții de Apel București, formator INM.

⁴⁵ JO L 338,28.12.2003, p.1-29

⁴⁶ M.OF nr. 151 din 02.03.2011

civilă a unor hotărâri străine, care se referă la statutul civil al cetățenilor români, se face după recunoașterea hotărârii străine de către tribunalul competent a soluționa cererea de recunoaștere, respectiv tribunalul de pe raza județului unde își are sau a avut domiciliul persoana interesată, fără avizul D.E.P.A.B.D.; cererea se depune la S.P.C.L.E.P sau, după caz, la primăria competentă și va fi însoțită de hotărârea străină și traducerea acesteia, în fotocopie, hotărârea prin care s-au recunoscut pe teritoriul României efectele hotărârii străine, definitivă și irevocabilă, în original, precum și orice alte documente necesare înscrierii mențiunii. (3) În situațiile în care hotărârile străine sunt recunoscute, potrivit legii, de plin drept în România, cererea persoanei interesate se trimite, pentru avizare, la D.E.P.A.B.D., de către primăria competentă, însoțită de actul original, fotocopie și traducerea legalizată a acestuia, în limba română, legalizată conform prevederilor art. 72 alin. (6). (4) Mențiunile trimise de D.E.P.A.B.D. se operează așa cum au fost formulate în comunicarea scrisă, întocmită potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 40”.

Din dispozițiile alin. (3) ale articolului citat mai sus rezultă, fără îndoială, că cererea de efectuare a mențiunilor privind divorțul stabilit printr-o hotărâre pronunțată într-un stat membru UE (recunoscută, potrivit legii, de plin drept în România) se depune de către persoana interesată la primăria competentă, însoțită de hotărârea în original, fotocopie și traducerea legalizată a acesteia, în limba română, fără a fi necesar să se obțină recunoașterea hotărârii străine.

În consecință, față de toate argumentele de mai sus, partea care dorește exclusiv efectuarea mențiunilor corespunzătoare în registrele de stare civilă, în urma divorțului nu dovedește un interes în obținerea unei hotărâri judecătorești de recunoaștere a hotărârii străine de divorț.

Câteva observații se impun însă, în ipoteza în care o hotărâre pronunțată într-un stat membru conține și dispoziții de soluționare a unor cereri accesorii divorțului, care nu beneficiază de recunoașterea de plin drept a efectelor pe teritoriul României.

1. Astfel, în ipoteza în care hotărârea de divorț conține și dispoziții cu privire la exercitarea autorității părintești în urma divorțului cu copii, acestea nu beneficiază de executare de plin drept.

Potrivit art. 28 alin. (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru cu privire la exercitarea răspunderii părintești față de un copil, care sunt executorii în acel stat și care au fost notificate sau comunicate, se execută într-un alt stat membru după ce s-a încuviințat executarea la cererea oricărei părți interesate.

Față de aceste dispoziții, partea interesată este obligată să solicite încuviințarea executării măsurilor privind exercitarea răspunderii părintești și odată cu această cerere poate cere și recunoașterea hotărârii. Chiar dacă aceste măsuri se regăsesc într-o hotărâre care în principal dispune desfacerea căsătoriei, apreciem că hotărârea poate fi recunoscută în întregime, inclusiv în ceea ce privește divorțul, deoarece art. 21 alin. (3) acordă un drept părților interesate de a solicita recunoașterea.

Sunt exceptate de la acest regim, hotărârile executorii privind dreptul de vizită, care sunt recunoscute și au forță executorie într-un alt stat membru fără să fie necesară încuviințarea executării și fără să fie posibil ca partea să se opună recunoașterii, în cazul în care hotărârea a fost certificată în statul membru de origine [art. 41 alin.(1) din Regulamentul nr.2201/2003]. De această recunoaștere și executare de plin drept beneficiază și hotărârile prin care se dispune înapoierea copilului care a fost deplasat sau reținut ilicit (art. 42 din regulament).

2. De asemenea, în ipoteza în care hotărârea străină de divorț conține și soluția cu privire la revenirea la numele anterior a soțului care la căsătorie a luat numele celuilalt soț, recunoașterea efectelor acesteia se impune.

Potrivit art. 1 alin. (1) lit. a) din Regulamentul nr.2201/2003, acest act se aplică, oricare ar fi natura instanței, materiilor civile privind: divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei. Considerentul (8) al regulamentului menționează că, în ceea ce privește

hotărârile de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei, prezentul regulament ar trebui să se aplice numai desfacerii unei legături matrimoniale și nu ar trebui să reglementeze probleme precum cauzele de divorț, efectele patrimoniale ale căsătoriei sau alte eventuale măsuri accesorii.

Prin urmare, în privința recunoașterii efectelor hotărârii străine cu privire la dreptul la nume nu sunt aplicabile dispozițiile art. 21 și urm. din Regulamentul nr. 2201/2003.

Recunoașterea hotărârii cu privire la dreptul la nume este supusă regimului juridic stabilit de Codul de procedură civilă, art.1094 și urm..

În definirea noțiunii de *hotărâri străine*, art.1094 C. proc. civ., precizează că acestea sunt *actele de jurisdicție contencioasă sau necontencioasă ale instanțelor judecătorești, cele notariale sau ale oricăror autorități competente „dintr-un stat membru al Uniunii Europene”*.

Deși din interpretarea literală a acestei dispoziții ar rezulta că nu se aplică pentru hotărârile pronunțate în Uniunea Europeană, din interpretarea sistematică și teleologică a dispozițiilor Cărtii a VII-a din Codul de procedură civilă („Procesul civil internațional”) rezultă că nu s-a dorit omisiunea de la procedura recunoașterii și încuviințării executării a hotărârilor pronunțate în acele materii civile care nu sunt cuprinse în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii Europene. Astfel, potrivit art. 1065 C. proc. civ., dispozițiile acestei cărți se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate, în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi special nu se prevede altfel.

Ca urmare, se impune aplicarea dispozițiilor art. 1094 și urm. C. proc. civ. în ceea ce privește recunoașterea capătului de cerere accesoriu privind dreptul la nume din hotărârea de divorț pronunțată într-un stat membru al UE⁴⁷.

3. O altă mențiune trebuie făcută în legătură cu hotărârile de divorț pronunțate în Danemarca, stat membru care nu participă la cooperarea judiciară instituită de Regulamentul nr. 2201/2003.

Aceste hotărâri vor fi supuse regimului recunoașterii, conform dispozițiilor art.1094 și urm. C. proc. civ., în această materie Danemarca având poziția juridică a unui stat terț UE.

Scurte considerații privind recunoașterea și executarea hotărârilor în materia obligațiilor de întreținere în dreptul Uniunii Europene.

Cu privire la obligația de întreținere, dispozițiile de dreptul Uniunii Europene incidente sunt cele ale Regulamentului (CE) nr. 4/2009 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere.⁴⁸

Regulamentul nr. 2201/2003 prevede expres în art. 1 alin. (3) lit. e) că nu se aplică obligației de întreținere. Prin urmare, reglementările menționate mai sus privind recunoașterea sau refuzul recunoașterii unei hotărâri judecătorești în materia divorțului nu se aplică și cu privire la recunoașterea capătului de cerere privind obligația de întreținere.

În ceea ce privește recunoașterea și executarea hotărârilor în această materie, Regulamentul nr.4/2009, distinge între hotărârile pronunțate într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007 și cele care provin dintr-un stat membru care nu are obligații în temeiul protocolului.

⁴⁷ În acest sens, a se vedea F. G. Păncescu în *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat* (coord. G. Boroi), editura Hamangiu, București, 2016, p. 1037; S. Deleanu, *Recunoașterea hotărârilor străine în România potrivit dispozițiilor Noului Cod de Procedură Civilă*, Jurisprudentia, SUBB, nr.4/2012, p130-148;

⁴⁸ JO L 7, 10. 01. 2009, p. 1;

Astfel, potrivit art. 17 din regulament, o hotărâre pronunțată într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007⁴⁹ este recunoscută într-un alt stat membru fără a fi necesar să se recurgă la nicio procedură și fără a fi posibilă contestarea recunoașterii sale.

Rezultă din această dispoziție că în materia obligației de întreținere nu este posibilă contestarea recunoașterii hotărârii, cu alte cuvinte nu se poate solicita refuzul recunoașterii unei hotărâri. Mai mult, pentru hotărârile pronunțate într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007, a fost eliminată procedura de exequatur.

În vederea executării unei hotărâri judecătorești privind obligația de întreținere pronunțate într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007, creditorul trebuie să prezinte documentele prevăzute de art. 20 din Regulament.

În ceea ce privește hotărârile pronunțate într-un stat membru care nu are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007 (Danemarca și Marea Britanie) recunoașterea, respectiv motivele de refuz de recunoaștere sunt reglementate de art. 23 din Regulament. Astfel, o hotărâre pronunțată într-un stat membru care nu are obligații în temeiul protocolului de la Haga din 2007 este recunoscută în alte state membre, fără a fi necesar să se recurgă la o procedură specială. În cazul unei contestații, orice parte interesată care invocă pe cale principală recunoașterea unei hotărâri, poate solicita, în conformitate cu regulamentul, ca hotărârea să fie recunoscută.

Potrivit art. 24 o asemenea hotărâre nu este recunoscută dacă:

(a) recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru în care se solicită recunoașterea. Criteriul ordinii publice nu poate fi aplicat normelor în materie de competență;

(b) dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat părâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră în care să se fi putut apăra, dacă părâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă;

(c) este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată între aceleași părți în statul membru în care s-a solicitat recunoașterea;

(d) este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior într-un alt stat membru sau într-un stat terț între aceleași părți într-un litigiu având același obiect și aceeași cauză, atunci când hotărârea pronunțată anterior întrunește condițiile necesare pentru recunoașterea în statul membru în care se solicită recunoașterea. O hotărâre care are drept efect modificarea, din motiv de schimbarea circumstanțelor unei hotărâri anterioare cu privire la obligații de întreținere nu este considerată drept o hotărâre ireconciliabilă în sensul literei (c) sau (d).

În cazul acestor hotărâri pronunțate în Danemarca sau Marea Britanie, nu a fost eliminată procedura de exequatur și ele pot fi puse în executare în alt stat membru, atunci când, la cererea oricărei părți interesate, a fost încuviințată executarea în statul respectiv. Procedura încuviințării executării acestor hotărâri pronunțate în cele două state membre care nu au obligații în temeiul Protocolului de la Haga este prevăzută în art. 27-38 din Regulament.

1. Cu referire la cererea pentru recunoașterea unei hotărâri de divorț pronunțată într-un stat membru UE (cu excepția Danemarcei) în vederea actualizării actelor de stare civilă, în majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în punctul de vedere al INM, în sensul că aceasta este lipsită de interes.

2. Cu referire la cererile de recunoaștere și executare a hotărârilor în materia obligațiilor de întreținere, în unanimitate participanții și-au însușit soluția expusă în

⁴⁹ Statele membre care au obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere sunt toate statele membre, cu excepția Danemarcei și Marii Britanii. A se vedea Decizia Consiliului nr.2011/432/UE din 09.06.2011, JO L 192, 22.07.2011, p.39.

punctul de vedere al INM, în sensul că acestea sunt recunoscute și executate de drept, fără a fi necesară procedura de exequatur (cu excepția hotărârilor pronunțate în această materie în Marea Britanie și Danemarca).

Întocmit:

judecător Delia Narcisa Theohari, formator INM

judecător Stelian Ioan Vidu, formator INM

judecător Gabriela Florescu, formator INM

Nadia-Simona Țăran, personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor